

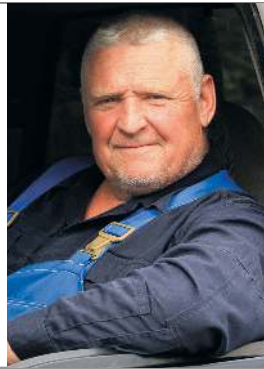

POLITIKERSKOLEN: ØKONOMI 1

Forsker Ailin Aastvedt ved Telemarksforskning oppfordrer lokalpolitikere til å stille dumme spørsmål om økonomi i første del av Kommunal Rapports politikerkole etter valget. SIDE 10

BLE FORT UAVHENGIG

Harald Lekven i Bjørnafjorden meldte seg ut av Sp og ble uavhengig - før første møte i kommunestyret. Det er det flere som har blitt. SIDE 6

ØKT FRAVÆR I NYE KOMMUNER

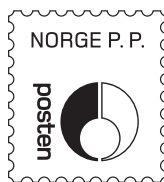
Sykefraværet økte i fire av de fem kommunene som var nye i 2018.

SIDE 8

Kommunal Rapport

Uavhengig av partier og organisasjoner • 33. årgang • kommunal-rapport.no

A-post Abonnement

Valg 2019

Valgt i en storm av hets

Jan Olsen (SV) tok ordførerkjedet fra Ap i Nordkapp etter 72 år og en valgkamp preget av hets, trusler, **POLITIANMELDELSER** og gjensidige beskyldninger.

SIDE 4

KRONIKK Ungdomsrådet er et viktig redskap, både for lokalsamfunnet og ungdommene selv

SIDE 16

ANNONSE

LEDELSE AV PROSESSER

-lederutvikling for offentlig sektor

Et **praksisnært lederutviklingsprogram** hvor nærmere 2000 ledere og fagspesialister i kommunesektoren har deltatt til nå!

- Samlingsbasert, 30 studiepoeng på masternivå
- Oppstart februar 2020, Wood Hotel i Brumunddal

Påmeldingsfrist: 1. desember 2019. Mer info: inn.no/lap1
kd@lederskapas.no eller kristin.larsen@inn.no

Du lærer å utvikle og håndtere:

- ledelse av arbeidsprosesser med vekt på samhandling og kompetansedeling på tvers av faggrenser
- lederstrategier for endrings- og fornyelsesprosesser
- faglige, politiske, økonomiske og følelsesmessige prosesser i og mellom grupper og i hele organisasjonen
- myndiggjøring i organisasjonen
- autoritet og identitet i egen lederrolle

Høgskolen
i Innlandet

LEDELSKAP
Institutt for dynamisk ledelse og organisasjonsutvikling

Tallet

11 %

av enslige forsørgere i jobb har lavinntekt, viser SSBs inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger.

Det er særlig blant unge aleneboende og enslige forsørgere at relativt mange havner i lavinntektsgruppen, selv om de er i arbeid.

Ser man på husholdninger i stedet for personer, finner man at nesten én av fem lavinntekts-husholdninger hadde minst én yrkestilknyttet person i 2017.

6 rette?

1 I hvilken ny kommuner blir Venstre-mannen Alfred Bjørlo ordfører?

2 Om lag hvor mange innbyggere blir det i nye Molde kommune?

3 Om lag hvor mye søppel har Hold Norge rent registrert innsamlet fra norske strender hittil i år?

4 I hvilket fylke ligger Målselv kommune?

5 I hvilket parti er Kjersti Stenseng partisekretær?

6 Hvilken kommune ble nylig kåret til Årets nynorskommune

9	Nye Ålesund
5	I Arbeiderpartiet
4	I Troms
3	Om lag 790 tonn søppel.
2	Om lag 32.000 innbyggere
1	I Stad kommune

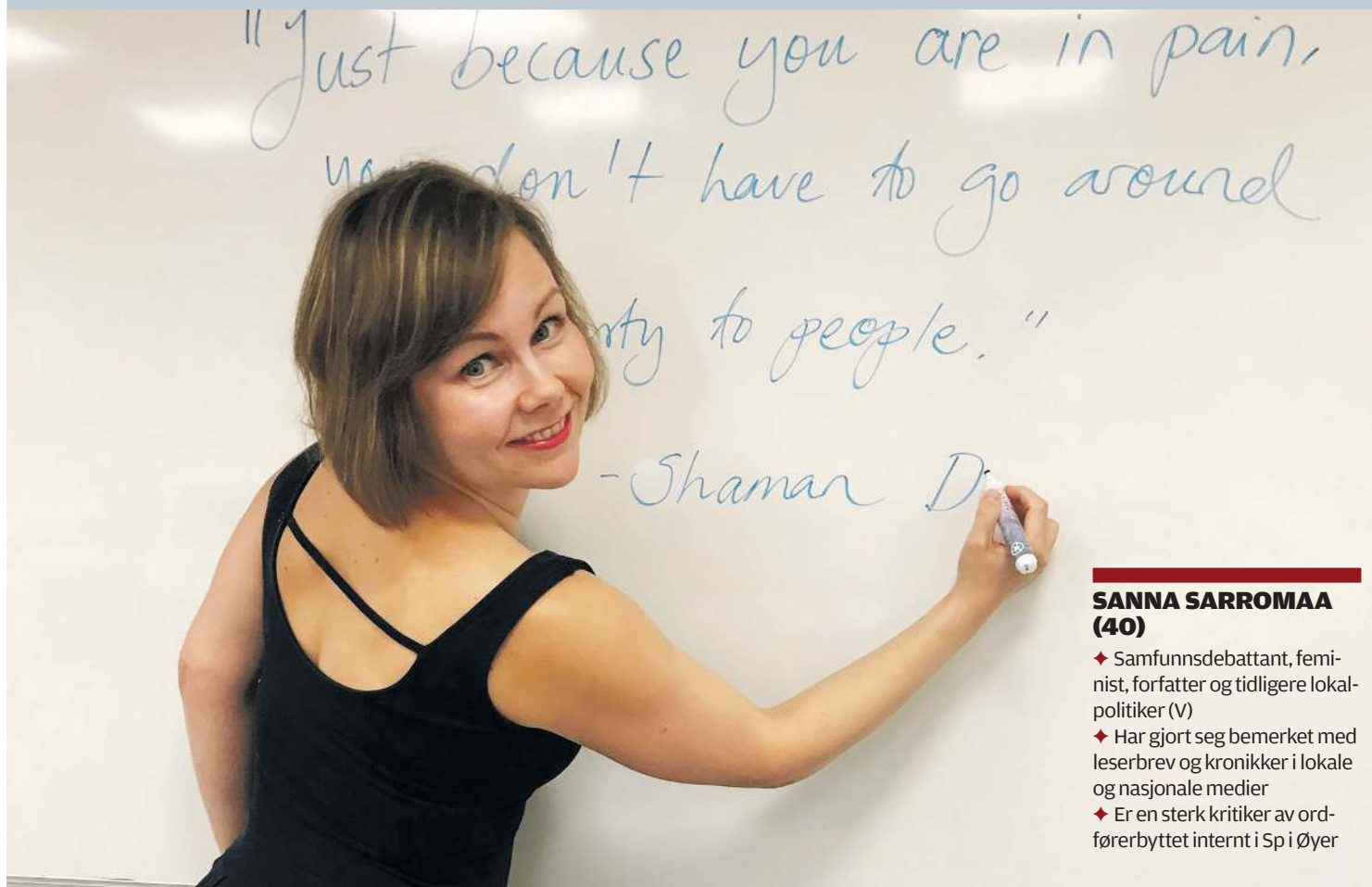
For 25 år siden

Kommunal Rapport

En del kommuner på det sentrale østlandet ligger some en «fattigbanan» rundt Oslo, sier forsker Øivind Holt. Han bestrider ikke at det er store forskjeller i Kommune-Norge, men advarer mot forenklete framstillinger. Holt er manne som for et par år siden skapte mye debatt ved å «flytte» østlandskommuner til Troms og konstatere at de ville økt inntektene sine kraftig. I dag er han betenkt over det han kaller lettvinde analyser av økonomiske forskjeller mellom kommunene. – Det blir feil å se på variasjoner i både rammetilskudd og samlet inntekt fra ett år til et annet, sier han, og viser til at inntektssystemet jevner ut skatteinntektene to år på etterskudd. Kommuner med et skattenivå under 96,2 prosent av landsgjennomsnittet, de såkalte minsteinntektskommunene, blir løftet opp til denne grensen gjennom tilskudd fra staten.

Kommunal Rapport,
21. oktober 1994

Aktuell

SANNA SARROMAA (40)

- ♦ Samfunnsdebattant, feminist, forfatter og tidligere lokalpolitiker (V)
- ♦ Har gjort seg bemerket med leserbrev og kronikker i lokale og nasjonale medier
- ♦ Er en sterk kritiker av ordførerbyttet internt i Sp i Øyer

Sanna Sarromaa er en samfunnsdebattant og tidligere lokalpolitiker som ikke er redd for å ytre sine meninger, senest om lokalvalget i Øyer. FOTO: PRIVAT

Fyrer friskt løs mot ordførerskifte

Sp i Øyer byttet ut den kvinnelige ordfører kandidaten med en mann. Flere personstemmer, forklarer partiet. Samfunnsdebattant Sanna Sarromaa mener en sentral, **MANNLIG KROPPSDEL** spilte inn.

1 I et leserbrev er du kryss-tallklar på at Halvor Midt-mageli (Sp) ble ordfører i Øyer fordi han har penis. Er det ikke slik at du faktisk straffer Midt-mageli for hans genitalier?

– Jeg bruker penis som en helt konkret illustrasjon for å visualisere patriarkatet. Øyer Senterparti kjørte en valgkamp med Laila Skåden som ordfører kandidat. Partiet gjorde et brakvalg, og Laila Skåden gråt av glede på valgnatta. Noen dager etter valget, bestemmer penisene i partiet at Skåden frivillig skal trekke seg som ordfører. Det er Skåden som blir straffet for ikke å ha riktige genitalier her.

2 Hva tenker du om at Sp tilla personstemmene så

stor vekt at de byttet ordførerkandidat?

– Penismafiaen trodde de fant et smutthull, men det stemmer jo ikke. Sp fikk 1.148 stemmer i Øyer. 462 stemmer ble avgitt uten korrigeringer med Skåden på topp. Midt-mageli, som nå seiler opp som ordfører uten nosen sinne å ha vært ordførerkandidat, fikk 255 personstemmer. Skåden fikk 113. Til sammen var det altså 575 øyværingar som ønsket Skåden som ordfører, kontra Midt-magelis 255.

3 Kommune-Norge har i skrivende stund 121 kvinnelige ordførere. Hva må gjøres for å øke antallet?

– Politikk foregår i veldig stor grad på mennenes premisser. Tidsbruken er helt hinsides, for

eksempel, for gubbene elsker sin egen stemme. For at kvinner skal gidde å delta og komme til topps, må de grunnleggende spillereglene endres. Politikk må kunne være mye mer effektivt. Det er altfor mye jabbing og unødvendige møter og fora.

4 Ved kommunevalg har personstemmene mye å si for hvem som velges inn. Kvinner blir dårligere representert. Hvorfor?

– Det er to ting her. For det første er nominasjonene uhyre viktige. Det er viktig at nominasjonskomiteene ikke bare består av partiets *grand old men*. Menn nominerer menn på topp. For det andre skal vi alltid huske på å kryss-av for kvinner i selve valget.

5 Du sammenligner å være kvinne i Øyer med å være kvinne i Saudi-Arabia. Er ikke det å dra den litt langt?

– Geografisk, ja, men ikke metaforisk. Begge steder styres med en penis.

6 Hvorfor sluttet du i politikken?

– Det kom til et punkt der det kostet horribelt mye mer enn hva det smakte. Tre perioder var nok. Det er mange menn som er i sin 6. og 7. periode, for de synes at verden burde stoppe av beundring bare de åpner munnen sin.

ANNE RODVANG, 907 85 760
anne@kommunal-rapport.no

Ny rådmann

Gikk rett fra politikk til rådmannsjobb

Andreas Lervik tiltrådte som rådmann i Aremark 11. august

♦ **Født:** 1969

♦ **Lønn:** 950.000 kr

♦ **Arbeidsavtale:** fast

♦ **Fallskjerm:** nei

♦ **Sivilstand:** samboer, to barn

♦ **Utdanning:** svennebrev som off-settrykker, bachelor i management fra BI, master i offentlig ledelse og styring fra Høgskolen i Innlandet

♦ **Tidligere jobberfaring:** offsettrykker, prosjektutvikler, kommunikasjonssjef, spesialrådgiver

♦ **Bokommune:** Sarpsborg

Etter mange år i forskjellige stillinger i privat og offentlig sektor, samt mange år som politiker, var tiden moden for å søke en lederstilling i offentlig sektor. Jeg har alltid trivdes i spenningsrommet mellom politikk og administrasjon og da denne stillingen ble ledig, var det naturlig for meg å søke på den. Min bakgrunn gir meg et godt grunnlag for å forstå dynamikken mellom politikk, administrasjon og innbyggere. Og i dette grenselandet vil jeg jobbe slik at Aremark blir en så god kommune som mulig for våre innbyggere og vårt næringsliv.

De fire siste årene har Andreas Lervik vært fylkespolitiker for Ap. Han har forsikret at han legger fra seg Ap-hatten i døra.
FOTO: ANNE MØRK TØNNESEN, AREMARK KOMMUNE

To videreutdanningstilbud for skoleledere våren 2020

➔ Digitalisering
og ledelse

➔ Juss for
skoleledere

Gir kunnskap og ferdigheter
som støtter skoleleder i
arbeidet innen digitalisering
eller juss.

Tilbudet er for alle rektorer og
skoleledere som har gjennomført
rektorutdanning eller tilsvarende
utdanning.

Begge modulene
tilbys våren 2020 med
studiesteder i Trondheim
og Oslo-området.

Søknadsfrist er 15. november

Les mer om tilbudet og hvordan du
kan søke på udir.no/rektorutdanning

 Utdannings-
direktoratet

Politiet ber politil

Konflikten om forvaltningen av turistmagneten Nordkapp har delt lokalsamfunnet i to, og valgkampen var **PREGET AV HETS**. Politiet maner nå politikerne til ro.

HONNINGSVÅG

- I valgkampen var det en del politikere som ikke var gode rollemodeller, og det er grunn til å be dem om å dempe konfliktnivået, sier tjenesteleder Runar Elde i politiet i Honningsvåg.

- De bør trekke pusten og tenke på hvordan vi skal gjenskape det sammensveisede samfunnet vi hadde før. Jeg tror vi er på rett vei. Det har roet seg noe, sier han.

Hets og personangrep

Fra sitt kontor i Honningsvåg ser Elde hurtigruta legge til kai, han har utsikt opp mot rådhuset, og han kan nærmest se rett inn i stua til flere av politikerne som bor i byen.

Det siste halvåret har politiet opplevd en kraftig politisk splittelse i lokalsamfunnet, der uenigheten rundt reguleringen av Nordkapp-platået har delt både politikken og lokalsamfunnet i to. Beskyldningene har haglet i alle retninger, og hets og personangrep har satt sitt preg på debatten.

- Diskusjoner løfter samfunnet fram, men det siste halvåret har det gått så hardt for seg at det sunne bondevettet har tatt pause. Vi har sett personkarakteristikker og beskyldninger som ikke hører hjemme i en offentlig debatt, og flere politikere har vært en del av dette, sier Elde.

- Jeg gremmes

Tjenestelederen er oppvokst i Honningsvåg og har jobbet i politiet i byen siden 1988. Det er et gjennomslagskraftig sted der alle kjenner alle, men dette er ikke et ukjent fenomen i Kommune-Norge.

Nordkapp er blant de 190 kommunene i landet med under 4.000 innbyggere. Totalt 3.200 bor det i kommunen.

Politiet i Honningsvåg har fått merke hva som skjer når et lite lokalsamfunn opplever politisk polarisering og økt konfliktnivå. Det meste har skjedd på sosiale medier, men i valgkampen skal en SV-politiker ha blitt drapstruet på valgstand, og gjerningsmannen ble bøtelagt med 8.000 kroner.

Gjerningsmannen er ektefellen til en leder i kommunen, og lederen og ektefellen har anmeldt to SV-politikere for personforfølgelse. Saken er nå henlagt. Politiet mener imidlertid at ingen av disse sakene er politisk relaterte.

- Vi har kun etterforsket én sak som er direkte relatert til politikk, men flere meldinger på sosiale medier som har vært på grensen til å være straffbare. Det har vært mye stygt. Jeg har alltid vært umåtelig stolt av hjemstedet mitt, men det siste halvåret har jeg gremmet meg over å komme fra Honningsvåg, sier Elde.

HETSET

Jeg har i perioder følt meg nærmeste hetset av mine politiske motstandere i de politiske utvalgene

Jan Olsen (SV),
ordfører

Ap har i 72 år hatt ordførervervet i Nordkapp, og i forrige periode hadde de rent flertall i kommunestyret. Høstens valg var en katastrofe for Ap, der de gikk fra 54 prosent ved forrige valg til 17 prosent. SV tok over ordførervervet.

Både i kommunens administrasjon og i politiet er det kjent at flere er medlemmer av politiske partier. Elde har selv vært medlem av Ap, men avviser at han har vært politisk aktiv. Politiet har imidlertid blitt angrepet for å ta politisk stilling og for «ensidig politisk forfølgning».

- Jeg synes det er veldig drøyt å bli beskyldt for dette. Jeg oppfordrer mine ansatte om å være delaktige i lokalsamfunnet, og én ansatt er medlem i et politisk parti. I noen saker kan dette føre til habilitetsutfordringer, og da sender vi saken videre til Hammerfest. Jeg mener at vi har klart å holde tunga rett i munnen, sier Elde.

Rådmann Raymond Robertsen er tidligere stortingsrepresentant for Høyre, og medlem av Hammerfest Høyre. Fra sitt hjørnekontor i rådhuset kan han fortelle at fire av seks i rådmannens ledergruppe er medlemmer av et politisk parti - tre i Ap og én i Høyre. Dette mener han er uproblematisk.

- Vi er bevisst på at vi skal holde en tilbaketrukket rolle i politikken, og personlig deltar jeg aldri i politiske møter noe sted. Jeg opplever at mine ansatte er profesjonelle i sine roller, sier Robertsen.

Refser politiet

SV fikk 37 prosent oppslutning i valget, og for første gang får de ordførerkjedet i Nordkapp. Nyvalgt ordfører Jan Olsen gjør det klart at han ikke deler politiets og rådmannens beskrivelser av situasjonen.

- Vi opplever at politiet ikke har vært objektive, og at de tar politisk standpunkt i måten de utfører sin tjeneste på. Politiet har selv vært blant dem som har vært dårlige forbilder i valgkampen, sier han.

Han får støtte av kommunens nye varaordfører, Tor Mikkola (Sp).

- Til tider opplever jeg at politiet langt på vei har drevet valgkamp for Ap, og det er lite tillitvekkende for folk, sier Mikkola.

Ordføreren mener at Nordkapp-saken har fått folk til å våge å ta til motmæle mot det han betegner som en politisk ukultur.

- Aps makt har vært total, den har vært preget av lukkede prosesser og det har etablert seg en fryktkultur i rådhuset. Nå har folk fått nok, og det bekreftes av valgresultatet, sier Olsen.

- Beskrevet som en hund

I valgkampen beskrev Olsen rådmannen som en «privatiseringskåt Høyre-mann som jobbet for å gi fra seg Nordkapp-platået til private interesser». Dette førte til at en i rådmannens ledergruppe varslet mot Olsen. Den nyvalgte ordføreren mener imidlertid at det primært er Ap-representanter som har bedrevet hets mot SVs politikere.

- Jeg har i perioder følt meg nærmeste hetset av mine politiske motstandere i de politiske utvalgene. Fra talerstolen i kommunestyret er jeg blitt sammenlignet med en hund som pisser på føtterne til Ap. Denne type personkarakteristikker har ordføreren akseptert, sier Olsen.

Kristina Hansen (Ap) har vært ordfører i Nordkapp i tre perioder, før hun nylig overlot klubba til SV. At hun har styrt kommunen på en lukket måte, og at det har etablert seg en fryktkultur på rådhuset kaller hun tøv.

Hansen er imidlertid enig i at årets valgkamp i perioder var preget av drittkasting og hets på sosiale medier, og ansvaret for dette mener hun at SV må bære.

- Det har vært mye stygt på sosiale medier, og de fleste av disse sidene assosierer jeg med SV. De har dyrket et ekkokammer som driver med hets, og jeg mener SV har holdt sin hånd over disse mobbesidene, sier Hansen.

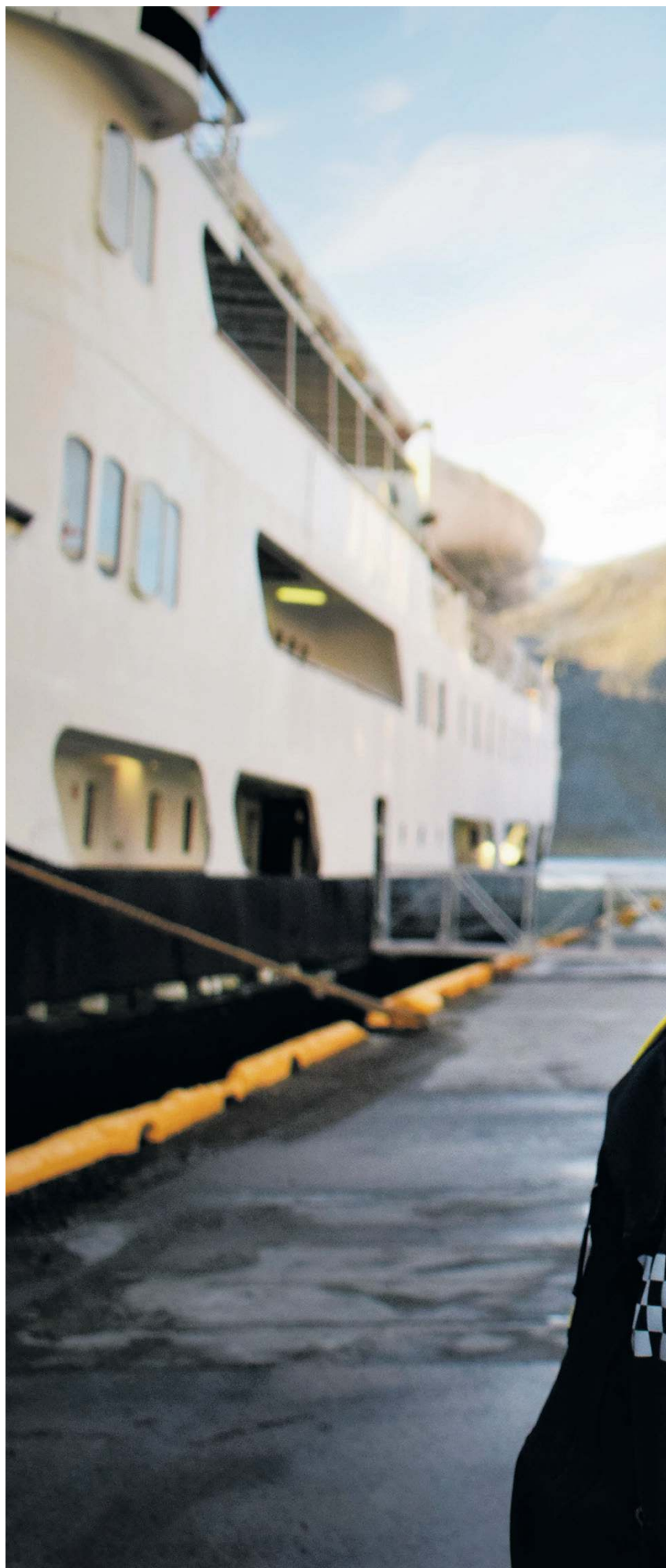
Har skapt engasjement

Varaordfører Mikkola mener at Nordkapp-saken har skapt et unikt engasjement blant befolkningen som mange kommuner kan misunne dem. 69,8 prosent valgoppslutning taler et tydelig språk, landsnittet er 65 prosent.

At SV og Ap har holdt en hard tone seg imellom i valgkampen legger han ikke skjul på.

- Vi har hatt en politisk oppvåkning i Nordkapp, og jeg synes ikke det har vært så mye hets som mange snakker om. Men jeg opplever at SVs Jan Olsen er blitt behandlet dårlig av Ap, og til tider har det vært på grensen til mobbing, sier Mikkola.

THOMAS FRIGÅRD, 415 42 956
thomas@kommunal-rapport.no

NORDKAPP-PLATÅET

- ♦ Området **tilhører offentligheten** og leies ut gjennom FeFo (Finnmarkseiendommen).
- ♦ **Nordkapp ANS**, eid av Rica Eiendom, som tilhører Rivelsrud-familien i Oslo, fester eiendommen.
- ♦ Siden 2014 har hotellkjeden **Scandic** leid området av Rica Eiendom.
- ♦ Over **250.000 turister** besøker Nordkapp-platået hvert år.
- ♦ Omsetningen ligger på **50-70 millioner kroner** i året.
- ♦ Reguleringen av platået har vært et politisk **stridstema** i Nordkapp.
- ♦ I juni vedtok kommunestyret i Nordkapp å **videreføre** den private reguleringen av Nordkapp-platået.

Kilde: NRK

kerne roe seg ned

Jan Olsen (SV) er Nordkapps nye ordfører. – Fra talerstolen i kommunestyret er jeg blitt sammenlignet med en hund som pisser på føttene til Ap, forteller han.

FOTO: THOMAS FRIGÅRD

Tjenesteleder Runar Elde i politiet i Honningsvåg mener at mange politikere ikke har vært gode rollemodeller. Han håper at den politiske konflikten nå har dempet seg. FOTO: THOMAS FRIGÅRD

Den verste valgkampen hun har dekket

Valgkampen i Nordkapp var tidvis stygg og uverdig, mener journalist Randi Iren Olsen.

HONNINGSVÅG

Olsen har vært journalist i Finnmarksposten siden 2006 og har dekket tre kommunevalg i Nordkapp.

– Det har til tider vært helt grusomt å være vitne til den hetsen

som har kommet fram på sosial medier, der også enkelte politikere har vært veldig aktive, sier hun.

Olsen er bosatt i Honningsvåg. Hun har i perioder ikke orket å følge med på sosiale medier på grunn av all hetsen mot enkeltpersoner.

– Det har vært mye stygt. I stedet for å diskutere sak, har mange sunket ned på et ekstremt lavt

nivå. Jeg må si at jeg i perioder har skammet meg over å være fra Honningsvåg. Så ille har det vært, sier Olsen.

Det har vært stor strid rundt Nordkapp-plataet etter at Ap med rent flertall i kommunestyret vedtok å videreføre den private reguleringen av området, noe som åpner for at hotellkjeden Scandic fortsetter sin virksomhet der de

neste årene.

Motstanden fra SV og Sp var kraftig, og Olsen er ikke i tvil om at det i hovedsak er denne saken som har splittet lokalsamfunnet.

– Valgresultatet talte et tydelig språk. Innbyggerne vil ha et skifte, og det blir spennende å se hvordan den nye posisjonen vil styre kommunen, sier Olsen.

– Det har vært mye stygt, sier journalist Randi Iren Olsen i Finnmarksposten, som fulgte valgkampen i Nordkapp tett.

FOTO: THOMAS FRIGÅRD

BARNEVERN

Tilskudd gir flere stillinger

Fylkesmannen i Vestland har betalt ut nesten 80 millioner kroner i tilskudd til det kommunale barnevernet. Dette finansierer i alt 109,5 stillinger i Hordaland og Sogn og Fjordane, skriver Fylkesmannen.

Den statlige styrkingen av stillinger i det kommunale bar-

nevernet startet i 2011. I 2019 er tilskuddet øremerket 88,9 stillinger i Hordaland og 20,6 stillinger i Sogn og Fjordane.

Bergen får flest med 34,8 stillinger, etterfulgt av Stord/Sunnhordland (7) og Askøy (6,5). Nederst på lista ligger Årdal (0,5) og Granvin (0,4).

SAMFERDSEL

Interesse for trafikkmodell

Samarbeid på tvers av kommuner og organisasjoner er bunnplanken i arbeidet med trafikksikkerhet i Vestfold. Nå vekker nettverksjobbingen interesse internasjonalt. Det melder Vestfold fylkeskommune.

Nylig holdt rådgiver for samferdsel i fylkeskommunen, Henriette Auensen, et innlegg om modellen på den internasjonale

konferansen EU Safety 2019 i Luxemburg.

Foran nærmere 200 deltakere fikk Vestfold fylkeskommune og Sande og Færder kommuner vist fram hvordan de i samarbeid på tvers av kommuner, organisasjoner og faglig tilhørighet, for å utforme handlingsplaner for å fremme trafikksikkerhet i Vestfold.

TROMSØ

Foreslår forbudssone mot fyrverkeri

Tromsø kommune har per i dag ingen begrensning i bruken av fyrverkeri i eller i nærheten av de definerte områdebrannområdene i Tromsø sentrum.

Bakgrunnen for høringsen som er sendt ut til innspill, er at det i «Rapport Sentrumsvern», som ble vedtatt i kommune-

styret i september, er avdekket store branntekniske utfordringer innenfor en rekke områder med ansamling av utsatt trehusbebyggelse.

Her er det mangel på både aktive og passive sikringstiltak som medfører stor risiko for omfattende branner i sentrum.

Matprodusenter og ordførere fra Trøndelag stilte mannsterke opp på verdens største matmesse i Berlin i fjor. Nå vil fylkeskommunen ta matsatsingen ett steg videre.

ARKIVFOTO: BRITT GLOSVIK

Trøndelag søker om å bli gastronomi-region

Trøndelag fylkeskommune og Trondheim kommune søker om status som European Region of Gastronomy for 2022.

Søknaden ble nylig presentert i Brussel, selsagt som det samtidig ble servert smakebiter fra Trøndelag.

- Trøndelag har et mål om å bli en sterk matregion i europeisk perspektiv, og Trondheim og Trøndelag har den siste tiden fått stor internasjonal og nasjonal oppmerksomhet som matregion og matdestinasjon.

I mange år har det vært jobbet godt og strategisk med dette for øye i hele Trøndelag gjennom forskning, rekruttering og utdanning, innovasjon og gründerkap, politiske og administrative prioriteringer og et samstemt partnerskap, skriver Trondheim kommune på sine hjemmesider.

Valg 2019

Meldte seg ut av

I flere kommuner er innvalgte politikere blitt uavhengige representanter før konstitueringsmøtet. **UENIGHET** om alt fra samarbeidspartnere til politikk er årsakene.

Uenighet og samarbeidsproblemer fører noen ganger til splittelse av partigrupper, og til at enkeltpolitikere ender som uavhengige representanter.

Ved dette valget har mange meldt seg ut av partiet sitt før konstitueringsmøtet. Valgforsker Jo Saglie ved Institutt for samfunnsforskning tror det er egnet til å svekke tilliten til politikere.

- En sak er at det kan dukke opp spørsmål underveis i valgperioden som gjør at en representant ikke lenger kan stå inne for å være med i partiet. Det kan man ha forståelse for. Men når representanter melder seg ut før de i

det hele tatt har begynt på kommunestyrearbeidet, vil nok folk lure. Hvis de er så uenige med partiet, hvorfor sa de ja til å stille til valg for partiet?

Saglie mener at også partiene kan ha skylden.

- Hvis konflikten dreier seg om hvilke partier man skal samarbeide med, kan det være at partiet selv har noe av skylda. Kanskje partiets lokallag ikke har diskutert seg fram til enighet om forhandlingsstrategi og mulige samarbeidspartnere på forhånd, før valget? En slik mangel på forhåndsdiskusjon er nok mest sannsynlig i nye partier, el-

ler partier med en svak organisasjon, sier han.

Fire av fem ut i Loppa Sp

I Loppa i Finnmark gjorde Senterpartiet et brakvalg. Kommunal Rapport var med partigruppen på tur da de i valgkampen hadde besøk av Per Olaf Lundteigen og partiledelsen i Troms og Finnmark. Da var stemningen god, og de hadde valgvinden i ryggen.

Sp økte fra to til fem representanter, men så begynte problemene. Enden på visa ble at fire av fem meldte seg ut av Sps lokallag, men er medlemmer i Sp sentralt.

Bare ordfører Thor-Harald Sel-

Thor-Harald Seljevoll (t.h.) gjorde et godt valg for Loppa Sp, som fikk fem representanter. Nå er det bare han igjen. Her er Seljevold i prat med eieren av legeskyssbåten i Loppa, Mats Martinsen, under valgkampen. Per Olaf Lundteigen vinker i bakgrunnen.

FOTO: ALF OVE HANSEN

TILLITSSPØRSMÅL
Når representanter melder seg ut før de i det hele tatt har begynt på kommunestyrearbeidet, vil nok folk lure

Jo Saglie,
forsker ved ISF

Sørstatsflagg på bilen gjorde at Harald Lekven forlot Sp i Bjørnafjorden kommune.

FOTO: KJETIL BRUARØY, MIDTSIDEN.NO

partiet før konstituering

jevoll er igjen for Sp, melder Altaposten. De fire andre er uavhengige representanter som støtter Aps ordfører kandidat Stein Thomassen. Én av de utmeldte fra Sp, Gøril Rydheim, blir varaordfører.

- Mye av det som har skjedd i Loppa Sp i 2019, har opphav i organisatoriske feil, dels på grunn av tidspress for å levere inn liste til valget, manglende erfaringsoverføring og manglende politisk erfaring. Dette må jeg som leder ta min del av ansvaret for, sier Seljevoll til Altaposten.

Han er også leder av lokallaget. Seljevoll har ikke svart på henvendelser fra Kommunal Rapport.

Ove Halleraker i Bømlo var uenig i samarbeidskonstellasjonen Sp valgte for å få ordføreren. Dermed meldte han seg ut og ble uavhengig.

Sp vraket samarbeidsavtalen med KrF, MDG og SV og sikret Sammy Olsen (Sp) klubba ved

å samarbeide med Høyre, Frp, Partiet De Kristne og Venstre. Ragnfrid Sønstabø (H) blir varaordfører.

Halleraker mener han ikke har lurt velgerne.
- Jeg tenker heller at de som fortsatt står igjen, har lurt velgerne. For å jobbe for det jeg lovte folk i valgkampen, går det ikke an å samarbeide med de partiene Sp lokalt valgte, sier han til Kommunal Rapport.

Halleraker forteller at han har fått mange støtteerklæringer.

Brukte sørstatsflagg

I nye Bjørnafjorden har Sps listetopp Harald Lekven meldt seg ut av partiet, og sitter som uavhengig representant, melder nettavis Midtsiden.

Lekven kunne blitt varaordfører, men valgte å trekke seg da Bergens Tidende omtalte et amerikansk sørstatsflagg på bilen hans. Dette ble i artikkelen betegnet som et halvrasistisk symbol.

Lekven sa til BT at han hadde fått opplyst at flagget var et symbol på det rolige livet i sørstatene, og at han dessuten hadde kjøpt det av en afroamerikaner. Men han valgte å trekke seg for ikke å være en belastning for partiet. Flagget på bilen beholdt han.

Brøt med SV

SVs toppkandidat og eneste representant i det nye kommunestyret i Tana, Sigurd Haugen, bryter med eget parti.

- Jeg har hele veien vært klar på at min stemme i kommunestyret går til dem som kan garantere at Elkem Tanas vindmølleprosjekt ikke skal gå på bekostning av reindrifta, sier Haugen til iFinnmark.

Det beste svaret i så måte har han ikke fått fra Ap og eget parti, men fra Sp, Venstre, Frp og Høyre. Dermed blir han uavhengig representant resten av perioden. Tidligere Ap-nestleder Helga Pe-

UTMELDT AV SP
Jeg tenker heller at de som fortsatt står igjen, har lurt velgerne

Ove Halleraker,
uavhengig representant i Bømlo

dersen (Ap) blir ny ordfører med støtte fra Samelista.

I Evenes har Rune Hamnes og Petter Paulsen fra Høyre har forlatt partiet og blir uavhengige. De er uenige i samarbeidet med Evenes Tverrpolitiske Liste (ETL), melder avisa Fremover. Terje Bartholsen fra Ap blir ny ordfører, og ikke tidligere statssekretær Jardar Jensen (H). Svein Nilssen (Sp) blir varaordfører.

I Kristiansand gjorde Vidar Kleppe og Demokratene gjorde et brakvalg og fikk inn ti repre-

sentanter, men fire av dem ble uavhengige før konstituering. De støttet Aps ordfører kandidat Jan Oddvar Skisland, som er valgt til ny ordfører. For det får de noen posisjoner.

Eksklusjoner i FNB

Bompengepartiet FNB gjort et brakvalg, men allerede valgnatten begynte ekskluderingene. Den første skjedde i Bergen, der et partimedlem prøvde å svinge seidelen og skåle for partitoppen. Det ble ikke godtatt.

Siden har flere lokallag ekskludert innvalgte lokalpolitikere, mens sentralstyret har tatt dem inn i varmen igjen. Dette har ført til at medlemmer av lokallag har meldt seg ut av partiet.

Hvor mange utmeldte som er innvalgt i kommunestyre, er litt vanskelig å få oversikt over i skrivende stund.

TONE HOLMQUIST, 930 20 261
tone@kommunal-rapport.no

Sykefraværet øker i nye kommuner

Sykefraværet har økt i fire av de fem nye kommunene som allerede er etablert. - Sykefraværet har vært **FOR LAVT PÅ RADAREN**, sier rådmann Bjørn Gudbjørgrud i Sandefjord.

Samlet legemeldt fravær i **Indre Fosen, Sandefjord, Larvik** og **Færder** økte fra første halvår 2018 til 1. halvår 2019. Kun **Holmestrand** har en reduksjon i sykefraværet. Det viser tall som Statistisk sentralbyrå (SSB) har utarbeidet for Kommunal Rapport.

Dette er de første tallene som viser utviklingen av sykefraværet i kommuner som har slått seg sammen. Hensikten med kommunesammenslåing er å lage større fagmiljøer med blant annet bedre lederkompetanse, men sammenslåingene har ikke hatt positiv effekt for sykefraværet.

Med en økning på 24 prosent har Indre Fosen den største økningen. Det legemeldte sykefraværet i kommunen er på 10 prosent i første halvår i år. Det innebærer 10.000 dagsverk og er langt fra målet på 6 prosent. Landsgjennomsnittet første halvår 2019 er 7 prosent.

Personal- og kommunikasjons-sjef Ola Andreas Stavne i Indre Fosen forteller at Leksvik og Rissa, som nå er Indre Fosen, hadde en felles personalavdeling i ett år før sammenslåingen fra 1. januar 2018, og at de da klarte å redusere sykefraværet.

- Siden vi hadde klart å redusere sykefraværet inn mot kommunereformen, var vi forberedt på at det kunne øke etter sammenslåingen, sier han.

Han mener at økningen ikke nødvendigvis har sammenheng med kommunesammenslåingen, men i stor grad er knyttet til endringer i enkelte virksomheter, for eksempel reduksjon av flyktninger.

- Vi har fortsatt behov for endringer i enkelte virksomheter, selv om sammenslåingen er på plass, sier han.

- Med et innbyggertall på 10.000 er Indre Fosen såpass stor at høyt sykefravær i enkelte virk-

SYKEFRAVÆR I KOMMUNER SOM HAR SLÅTT SEG SAMMEN

	Sykefravær 1. halvår 2018	Sykefravær 1. halvår 2019	Endr. %	Innbyggere
Indre Fosen	8	10	24	10.000
Sandefjord	7	8	13	63.000
Larvik	6	7	8	47.000
Færder	6	6	3	27.000
Holmestrand	8	7	-9	14.000

SSB måler i en del tilfeller sykefravær på en litt annen måte enn den enkelte kommune kan gjøre. Tallene i SSB-statistikken er imidlertid sammenlignbar på tvers av kommuner og fra år til år.

somheter ikke skal slå så negativt ut?

- Ja, vi ser at de normale sesongvariasjonene, med høyt sykefravær i desember og januar, ikke følger vanlig mønster. Tendensen til et høyt sykefravær har fortsatt videre fra januar.

Ville være føre var

For å hindre økt sykefravær i forbindelse med sammenslåingen, meldte Indre Fosen seg inn i arbeidsmiljønettverket til KLP. Kommunen har også gjennomført andre tiltak, som økt samarbeid mellom arbeidsgiver og ansatte og å tilby sykmeldte alternative arbeidsoppgaver.

Personalsjefen synes ikke Indre Fosen med økningen i sykefraværet har sviktet målet om mer robuste kommuner.

- Sykefravær er svært komplekst. Store kommuner gir ikke en automatisk effekt på fraværet. Det ser vi for eksempel i Trondheim. Sammenslåingsprosesser kan føre til at lederne blir mindre tilgjengelige for sine medarbeidere, noe som igjen kan slå negativt ut på sykefraværet. Vi vet at tilgjengelig og god ledelse betyr mye for å utvikle gode arbeidsmiljøer og en sunn organisasjonskultur.

- Ikke så spennende lenger Sandefjord har en økning i det

Rådmann Bjørn Gudbjørgrud i Sandefjord er bekymret over økningen i sykefraværet i den nye kommunen.

ARKIVFOTO: MAGNUS KNUTSEN BJØRKE

legemeldte sykefraværet på 13 prosent. Kommunen består av tidligere Sandefjord, Andebu og Stokke, og ble sammenslått allerede fra nyttår 2017. Rådmann Bjørn Gudbjørgrud tror at økningen blant annet skyldes at den nye kommunen har hatt flere midlertidige rådmenn de siste årene.

- Økningen kan også skyldes at begeistring over kommunesammenslåingen har gitt seg. Det er ikke så mange spennende prosjekter lenger. Sykefraværet har vært for lavt på radaren det siste året, sier han.

- Sykefraværet økte også det før-

ste året etter sammenslåing. Var det for lavt på radaren da også?

- Ja, men det var lavere. Vi har akkurat gått grundig gjennom avtalen om inkluderende arbeidsliv. Vi ser at sykefraværet øker, og det bekymrer oss. Vi skal følge fraværet framover like tett som vi følger økonomien, sier han.

Holmestrand, som ble en ny kommune fra nyttår 2018 gjennom sammenslåingen med Hof, er den eneste av de nye kommunene som har en reduksjon i sykefraværet. HR-sjef Roy-Erik S. Mårtensson har en forklaring.

- Det er ganske enkelt. Vi har bare begynt å jobbe med det. Hvis du skal bli en toppidrettsutøver, hjelper det ikke bare å melde seg inn i et treningssenter. Du må trene også, sier han.

- Hvilket råd vil du gi kommunene som slår seg sammen fra nyttår?

- De må tenke at det er nå det gjelder. De må ta tak i dette tidlig og få på plass gode rutiner for oppfølgingsarbeidet. Jeg vil også slå et slag for at ansatte skal ha det gøy på jobb. Finn tiltak som gir energi!

Politisk ledelse i Kommunaldepartementet har avslått å la seg intervju om sykefravær i kommuner som har slått seg sammen. Statssekretær Aase Marthe Horrigmo (H) gir denne kommentaren på e-post:

- Kommunesammenslåingsprosesser er krevende og innebærer stor omstilling for organisasjonene og de ansatte. Det er vanskelig å finne årsakssammenhenger knyttet til sykefravær på dette datagrunnlaget. Jeg kan ikke kommentere disse kommunene spesielt. Jeg mener det er viktig at alle kommuner jobber med å redusere sykefraværet, og mange jobber godt med dette.

BERIT ALMENDINGEN, 480 33 259
berit@kommunal-rapport.no

DISTRIKTPOLITIKK

Norman skal lede demo-grafiutvalg

Samfunnsøkonom og tidligere arbeidsminister for Høyre, Victor Norman, skal lede et utvalg som skal utrede hvilke konsekvenser befolkningsendringene får for distriktene, melder Kommunaldepartementet.

Utvalget skal vurdere om eksisterende tiltak virker, og foreslå nye løsninger som kan bidra til at innbyggerne i de mindre sentrale områdene har tilgang på gode offentlige og private tjenester, og at det finnes grunnlag for et verdiskapende næringsliv.

PLAN- OG STEDSUTVIKLING

Hytteplaner møter motstand

Fylkesmannen i Oslo og Viken er ikke begeistret for planene om hyttebygging på Norefjell og Reinsjøfjell. Buskerud fylkeskommune sendte tidligere i år forslag til regional plan for Norefjell - Reinsjøfjell ut på høring. Formålet med planen er å legge til rette for en helhetlig strategi for bruk av området. Fylkesmannen er positiv til at det lages en regional plan, men mener forslaget åpner for ytterligere hyttebygging, noe som vil true villreinstammen i området.

- Villrein er en nasjonal ansvartsart, og Fylkesmannen er særlig opptatt av at det ikke åpnes opp for ytterligere utbygging i områder som villreinen bruker, skriver Fylkesmannen.

ØKONOMI

Får støtte etter brann

I april ble Sokndal berørt av flere skogbranner. I en periode var det akutt fare for at de ville spre seg til kommunesenteret Hauge i Dalane. Mange innbyggere ble evakuert. I tillegg til brannvesen fra fem kommuner, deltok Sivilforsvaret, Heimevernet, frivillige og grunneiere i arbeidet med å håndtere situasjonen.

Skogbrannene førte til ekstraordinære kostnader for kommunen, ifølge Kommunaldepartementet. Sokndal søkte derfor om dekking av utgifter. Departementet har nå innvilget søknaden med 700.000 kroner.

ORDFØRARKJEDE

Bryggen, eple og QR-kode

Ein jekt, eit eple, ein fjordhest, ei hardingfele, ein tunnel, Bryggen i Bergen og ein QR-kode er blant symbola som er å finne på fylkesordførarkjeda til Vestland.

Kjeda er samansett av 16 symbol som skal representere storfylket. QR-koden skal representere den teknologiske utviklinga i fylket, og om ein skannar koden, skal ein få opp meir informasjon om kjeda, som er laga av Fjordsylv AS i Vik. Kjeda har ein pris på om lag 320.000 kroner, skriv BT.

Fire spørsmål og svar om sykefravær

1 Partene i arbeidslivet ble enige om en ny IA-avtale fra januar 2018. Hva er sykefraværs målet nå?

I den første IA-avtalen i 2001 forpliktet Kommune-Norge seg til å få ned sykefraværet med 20 prosent, til 6,7 prosent. Det klarte de ikke, tvert imot økte sykefraværet. I den nye avalen heter det at «Sykefraværsprosenten skal reduseres med 10 prosent sammenlignet med årsgjennomsnittet for 2018.» Partene ble også enige om at bransjene med høyest sykefravær skulle få egne bransjeavtaler, men det er ikke satt noe konkret prosentmål.

2 Hvorfor bør sykefraværet gå ned?

Sykmeldinger koster landets kommuner rundt 11,5 milliarder kroner hvert år. Trondheim vil for eksempel kunne spare 35 millioner ved å redusere sykefraværet med 1 prosentpoeng. En av ti arbeidstakere i kommunal sektor er borte hver dag. Det påvirker åpenbart kvaliteten på tjenestene.

3 Hvorfor er det legemeldte sykefraværet så høyt i kommunesektoren?

Forklaringene er mange. En av dem er at kvinner har mer enn 80 prosent høyere fravær enn

menn, og kvinneandelen i kommunene er høy. Andelen er spesielt høy på sykehjem, i hjemmepleien og i barnehager, der sykefraværet også er høyest. Det er dessuten blitt flere ansatte i disse sektorene de siste årene. Sykefraværet øker også med alder, og gjennomsnittsalderen i kommunene er høyere enn i statlig og privat sektor. Fagforeningene påpeker at bemanningen er for lav, og at arbeidshverdagen kan være tøff, med blant annet tunge løft.

4 Hva er de beste grepene for å få ned sykefraværet?

Fafo har undersøkt sykehjem som har hatt et lavere sykefra-

vær enn gjennomsnittet i en fireårsperiode og sier at mye av svaret er kvaliteten på lederne. Sykehjem med lavt fravær har ledere som er tydelige, til stede og handlekraftige. Lederne har tett kontakt med de ansatte. De har innsikt i hva som rører seg på arbeidsplassen. Det gjør det mulig å gripe inn raskt når det oppstår frustrasjoner eller konflikter. Lederne har også mot til å møte utfordringene, og de sørger for å ha ansatte med god kompetanse.

Kilder: KS, Fafo og Kommunaldepartementet

Ny kommune?

Følg vår faste serie om kommunesammenslåinger.

Ta kontakt med oss for gode tilbud på abonnement.

Tlf. 24 13 64 50, epost: abonnement@kommunal-rapport.no

POLITIKERSKOLEN 1

Slik henger kommunens økonomi sammen

Hvor kommer pengene fra?

♦ Kommuner og fylkeskommuner (heretter omtalt samlet som kommuner) får det meste av sine inntekter overført fra staten. **Rammetilskuddet** og **skatteinntekter** utgjør de **frie inntektene**.

♦ Pengene fordeles, og omfordeles, gjennom **inntektssystemet**. Det skjer en **skat-teutjevning** mellom «rike» og «fattige» kommuner, og en **utgiftsutjevning** etter hvor store utgifter kommunene har til for eksempel skole og omsorg. Dette måles med **kostnadsnøkler** på hvert tjenesteområde.

♦ Inntektssystemet inneholder også **regionalpolitiske tilskudd** til kommuner i distriktene.

♦ Kommunene har i tillegg bundne inntekter. Dette er **gebyrer og egenandeler** som innbyggerne betaler for tjenester, og det er penger fra staten **øremerket** til spesielle formål. Men bare 6 prosent av pengene fra staten er øremerket.

♦ Den eneste skatten kommunene selv kan bestemme over er **eiendomsskatten**.

Når og hvor kommer pengene?

♦ Hvor mye penger den enkelte kommune får det kommende året, fastsettes i **statsbudsjettet**. Regjeringen legger fram sitt forslag tidlig i oktober, og Stortinget gjør vedtak i slutten av november. I **Grønt hefte**, et vedlegg til Kommunaldepartementets budsjett, kan du finne ut hvor mye din kommune får.

♦ I **kommuneproposisjonen** i mai varsler regjeringen omtrent hvor mye kommunene vil få i budsjettet.

Hva brukes pengene til?

♦ Signalene i kommuneproposisjonen gjør at rådmannen kan begynne å sette opp et **budsjettforslag**. Det legges fram utpå høsten, og senest 14 dager før det skal behandles politisk.

♦ **Kommuneloven** regulerer økonomistyringen i kommunene. Økonomibestemmelsene i den nye loven trer i kraft fra 1. januar 2020.

♦ Kommunestyret eller fylkestinget skal vedta **budsjett** for neste år og **økonomiplan** for de neste fire årene innen 31. desember.

♦ Budsjettet skal bestå av to deler: **Drift og investeringer**. Driftsoverskudd kan brukes til å finansiere investeringer, men lån kan ikke brukes til å finansiere drift.

♦ Inntekter og utgifter i budsjettet skal være i balanse. Underskudd kalles i kommunekommunien **merforbruk**. Det skal dekkes inn i driftsbudsjettet året etter at det oppsto, og senest det andre året.

Hvordan gjøres regnskapet opp?

♦ **Årsregnskapet** skal vedtas senest seks måneder etter regnskapsårets slutt.

Årsberetning for kommunens samlede virksomhet skal være klar senest 31. mars. Hvis regnskapet viser merforbruk, skal kommunestyret vedta endringer i årets budsjett for å dekke det inn.

♦ En **revisor** som velges av kommunestyret og fylkestinget skal revidere årsregnskapet og årsberetningen, og rapporterer til kontrollutvalget.

Velkommen til Kommunal Rapports politikerskole!

Uunnværlig for helt nye lokalpolitikere, nyttig også for dem med litt erfaring. Den går over fire uker, i papir og på nett. Temaene er:

- 1 Økonomi
- 2 Roller
- 3 Møter
- 4 Medier

Hva skjer hvis loven ikke følges?

♦ Kommuner som bryter kommunelovens bestemmelser om økonomisk balanse, havner i **Robek**, register for godkjenning og kontroll. Da må staten godkjenne låneopptak og kontrollere budsjettvedtak. I den nye kommuneloven strammes kravene til økonomisk balanse inn. Kommuner med dårlig økonomistyring skal fanges opp tidligere, og flere kommuner vil trolig komme på Robek.

– Det blir knal

123 millioner kroner mer i kostnader enn inntekter neste år. Det er hva den nye ordføreren og resten av de folkevalgte i nye Tønsberg har å stri med når de skal lage **BUDSJETT**.

– Det blir en krevende øvelse for oss å innfri våre flotte valgløfter, konstaterer Anne Rygh Pedersen (Ap), ny ordfører i nye Tønsberg.

I sommer var forventede kostnader i 2020 om lag 100 millioner kroner høyere enn estimerte inntekter. Så kom statsbudsjettet med kommuneopplegget – og så vokste spriket til 123 millioner. I tidsrommet mellom 100 millioner og 123 millioner kroner, var det valg. Fagre valgløfter ble avgitt.

Ap-ordføreren vil gjerne levere på valgløftene. Selvsagt. Både egne og de avgitt av koalisjonspartnerne i Sp, MDG og KrF. Samtidig er hun klar på én ting:

– Vi må ha en realistisk inngang til den jobben vi nå skal gjøre. Noen av valgløftene krever større utredninger. Det er nok en god del ting som ikke blir iverksatt fra 2020.

Tønsberg ikke alene

Den økonomiske situasjonen i Tønsberg er ikke unik. For mange kommuner blir det krevende å komme i mål med et budsjett i balanse. KS anslår et dramatisk fall i kommunesektorens netto driftsresultat neste år, fra 2 prosent i år til om lag 0,5 prosent i 2020.

– Når budsjettene skal vedtas, regner vi med at det er mange kommuner som – i større grad enn det har vært de siste årene – vil slite med å få budsjettene i havn, uttalte Rune Bye, avdelingsdirektør for kommuneøkonomi i KS da rapporten «Kommunene og norsk økonomi 2/2019» nylig ble lagt fram.

At politikk er prioriteringer, blir forsterket i et økonomisk landskap som det Tønsberg befinner seg i. Samtidig er det viktig for politiske partier å flagge fane-saker. I alle fall rett etter et valg. Tønsberg skal slås sammen med Re fra 1. januar 2020. I Re har man valgt å holde barnetrygden utenfor ved beregning av sosialstønad.

– De som har hatt det vanskeligst, har fått mindre å rutte med

i Tønsberg enn i Re. Det har vi lovet å gjøre noe med. Det vil være et fryktelig dårlig signal å sende og ta dette bort i Re, så vi vil mest sannsynlig gjennomføre det samme i hele kommunen. Men altså under den forutsetning at vi ikke er ferdigdiskutert i partiet og i flertallskonstellasjonen.

Å prioritere overholdelse av valgløfter koster. Hvordan de skal finansieres, er ennå uklart. Det skal flertallskoalisjonen bruke de nærmeste ukene til å finne ut av. Men eiendomsskatt blir det ikke. Det lovet Pedersen i valgkampen, og det står hun fast ved.

– Ikke i denne perioden. Sitsen i flertallskoalisjonen er at vi ikke ønsker eiendomsskatt. Men det kan være naturlig at vi i løpet av denne perioden starter en diskusjon om det.

Skriften på veggen

Et par arbeidsdager etter konstitueringen av nye Tønsbergs nye kommunestyre møtte Pedersen og resten av formannskapet prosjektleder og kommende rådmann Egil Johansen. På agendaen var det ett tema: økonomi.

– Skriften på veggen, sier Pedersen om det Johansen la fram.

Både hun og den påtroppende rådmannen er klare på at det ikke kan pekes på én spesifikk hovedgrunn til at Tønsberg er der de er økonomisk. Det handler mer om summen av en serie av omstendigheter.

– Det er stadig økende behov i befolkningen for kommunens tjenestetilbud. Og det er ingen hjelp å få i statsbudsjettet. Utgiftsnivået fortsetter oppover, mens inntektene flater ut. I tillegg er et lokalt anliggende at eiendomsskatten i Re, som bringer inn 16 millioner, ikke blir med inn i nye Tønsberg, forteller Egil Johansen.

I et leserbrev i Tønsbergs Blad skriver Heming Olaussen, 1. vara for SV til kommunestyret, at «Nye Tønsberg er i deep shit». Formuleringen er forholdsvis folkelig, men at de røde lampene bør blinke, er det liten tvil om.

– Her er det viktig å tenke klokt. Vi må ikke sette oss selv i den situasjonen som vi var i for mange år siden, og som førte oss inn i Robek. I utgangspunktet er kuttet vi må foreta fordelt flatt på alle tjenesteområder, men dette kommer vi tilbake til i budsjett-diskusjonen. Der vil vi også ha en mening om hvilke områder som bør skjermes, forteller Pedersen.

Forventer diskusjoner

Tønsberg-ordføreren mener det er viktig at alle de fire partiene i flertallskonstellasjonen etablerer en felles forståelse av den økonomiske situasjonen, noe hun forsi-

ØKONOMI

I harde prioriteringer

VENTER DEBATT
Det kommer helt sikkert til å bli noen heftige diskusjoner

Anne Rygh Pedersen (Ap),
 ordfører i Tønsberg

FOTO: MAGNUS KNUTSEN BJØRKE

krer at de fire flertallskameratene i Tønsberg har gjort. Det må også etableres tillit, for som ordføreren konstaterer:

- Det kommer helt sikkert til å bli noen heftige diskusjoner.

- Vi starter med et sprik mellom kostnader og inntekter på 123 millioner. Vi får det verre framover. Vi skal bygge to nye sykehjem og en svømmehall. Det ene sykehjemmet er allerede på trappene. Her blir det en gjeldsbyrde som må dekkes inn. Fra 2021 øker gjeldsbyrden ganske betydelig, men dette er investeringer vi ikke kan la være å ta.

For å komme seg helskinnet og

ENDRINGER

Det er ikke tvil om at det må gjøres store endringer og effektiviseres

Anne Rygh Pedersen (Ap),
 ordfører i Tønsberg

i balanse ut av en krevende budsjettprosess som den Tønsberg er i, mener Pedersen det er viktig å definere større, strukturelle grep som kan bidra til å ta ned driftskostnadene - samtidig som

det leveres gode tjenester.

- Men vi trenger godt beslutningsgrunnlag for å ta de gode beslutningene. Det er ikke tvil om at det må gjøres store endringer og effektiviseres.

Parallelt med budsjettarbeidet starter Tønsberg opp et prosjekt med arbeidstittelen «Handlingsrom 2024», hvor administrativ ledelse og politikerne skal se nærmere på hvilke strukturelle grep som kan tas for å trimme driften. Bruk av ny teknologi, vurdering av investeringsplanen, avhending av kommunal eiendom, organisering og bemanning, er noen av punktene den nye rådmannen ønsker en vurdering av.

- Vi har satt oss et foreløpig mål på 250 millioner kroner samlet i omstilling for denne fireårsperioden. Dette er ikke politisk forankret ennå, men poenget her er jo

å gi politikerne litt handlingsrom til å utvikle tjenestene, sier rådmann Johansen.

- Viktig å likebehandle

Å lede en flertallskoalisjon bestående av fire partier gjennom den krevende budsjettprosessen som venter, krever sin kvinne. Pedersen mener det er viktig å la det være plass til alle partienes egenart. Samtidig; diskusjoner som kjører seg fast i et spor, ender sjelden i gode løsninger.

- Da kan det være behov for å

POLITIKERSKOLEN 1 ØKONOMI

skjære igjennom. Men prosessen fram til det er viktig.

Ap fikk 26 prosent av stemmene i Tønsberg og er det klart største partiet i koalisjonen. Pedersen mener det er viktig ikke å la partienes størrelse få for stor betydning i en flertallskoalisjon. Å dra «kjøttvekt-kortet» i diskusjoner, det vil si at de største partiene bruker nettopp størrelse for å presse beslutninger igjennom, er et virkemiddel Pedersen anbefaler at man forsøker å unngå i det lengste.

- Vi i denne konstellasjonen tenker ikke bare disse fire årene, men et samarbeid som strekker seg langt framover. Da er det viktig å likebehandle partiene.

Tips til de nye

- Det er mange ferske lokalpolitikere der ute nå. Hvordan kan de være gode bidragsyttere i budsjettprosessen?

- Man kommer langt med en administrasjon som er god til å legge fram saker på en måte som gjør at alle forstår det som står der. Men det er også viktig å forstå styringsdokumenter. Hvilke konsekvenser får de beslutningene som tas? Hvordan påvirker statsbudsjettet oss? Og man må tenke bærekraft. Kommunen er nødt til å ha en buffer, det kan fort bli store endringer i kommuneopplegget.

- Hvilke dokumenter bør man sette seg inn i?

- Når det gjelder dokumenter som bør leses eller i hvert fall vites om, i tillegg til det administrasjonen ved rådmannen presenterer, er det først og fremst kommunens økonomireglement og kommunelovens regler om økonomi. For dem som er litt ekstra interessert, så lager jo KS en vurdering av statsbudsjettet som finnes på deres hjemmeside. Og så lager KS et kvartalsvis, Utsyn, som kan være interessant å følge med på - på det nasjonale nivået. Når en skal legge budsjett for første gang, er det selvsagt også nyttig å se på fjorårets budsjett, eventuelle revideringer underveis i året, og tertialrapportene.

- Er det egentlig åleiret å være lokalpolitiker når det handler om å foreta knallharde prioriteringer?

- Ja, prioriteringene sier noe om hvem du er og hvor du vil. Politikk handler om å prioritere, uavhengig av hvor stort budsjettet ditt er. Det handler om å påvirke retning, svarer Pedersen, og tilføyer:

- Vi har de pengene vi har. Når budsjettet er lagt, må vi ikke bruke for mye tid på å ergre oss over de pengene vi ikke har. Når det er sagt, så må man samtidig jobbe opp mot statlige myndigheter for å finne ut hvor det er mer penger å hente.

Rådmannen i nye Tønsberg skal legge fram budsjettet 4. november.

ANNE RODVANG, 907 85 760
anne@kommunal-rapport.no

Hvordan skal budsjettet vurderes?

♦ Den nye kommuneloven skal sikre en mer langsiktig økonomisk styring.

♦ For å følge opp dette, må alle kommuner nå fastsette **finansielle måltall**.

De tre viktigste måltallene i kommuneøkonomien er:

1 Netto driftsresultat er driftsinntekter minus driftsutgifter, renter og avdrag. Det viser hvor mye som er igjen til å investere eller bygge opp disposisjonsfond i prosent av driftsutgiftene. Det anbefales å være minst 1,75 prosent.

2 Gjeldsgrad måler hvor mye gjeld kommunen har i forhold til inntektene. Hvis den øker, blir kommunen mer avhengig av lave renter og en større del av driftsbudsjettet må brukes til å betale renter og avdrag.

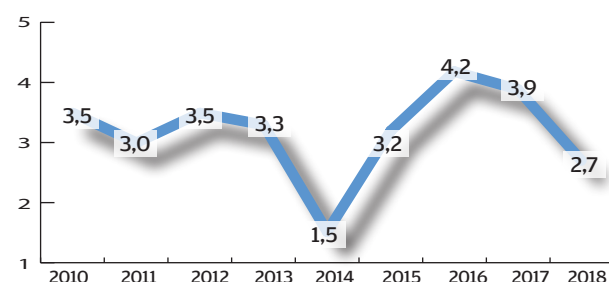
3 Disposisjonsfondet er kommunens økonomiske buffer til å håndtere merforbruk og andre plutselige økonomiske problemer. Det er ikke en fysisk bankkonto, men en størrelse i regnskapet. Samlet har kommunenes fondsmidler gått noe ned de siste årene og er nå 12 prosent av brutto driftsinntekter.

FOTO: TELEMARSKFORSKING

Foto Telemark

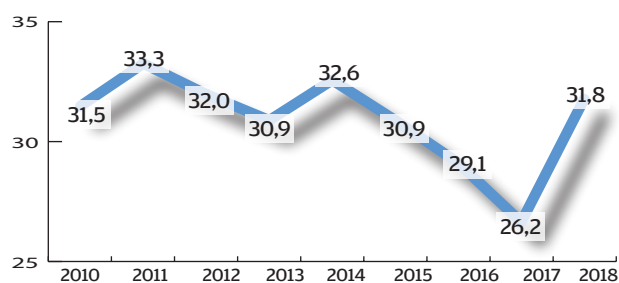
Netto driftsresultat kommunesektoren

Tall for konsern, prosent av driftsinntekter

Teknisk beregningsutvalg for kommunesektoren (TBU) anbefaler at netto driftsresultat for kommunesektoren som helhet over tid bør utgjøre om lag 2 prosent av driftsinntektene, for kommunene 1,75 prosent og for fylkene 4 prosent.

Netto gjeld i prosent av inntekter

KUTTE

Ingenting er kjedeligere enn å være lokalpolitiker i en kommune som ligger i grøfta økonomisk

Ailin Aastvedt, forsker ved Telemarksforskning

- Se langt fram!

Tenk langsiktig og tør å stille dumme spørsmål, er forsker Ailin Aastvedts **BESTE RÅD** til både nye og gamle lokalpolitikere.

Aastvedt har arbeidet som forsker ved Telemarksforskning siden 2004, særlig med økonomistyring i kommunene. Fra 2014 til 2018 var hun selv operativ som økonomisjef i Telemark fylkeskommune.

- Det er utrolig viktig at alle lokalpolitikere forstår det grunnleggende i budsjettet og økonomiplanen. De trenger penger til å gjennomføre politikken de har gått til valg på, sier Aastvedt.

Hun mener både politikere og administrasjonen i mange kommuner tenker altfor kortsiktig, på å få neste års budsjett til å gå opp.

- Lokalpolitikere bør se lenger fram. Det er i deres egen interesse. Ingenting er kjedeligere enn å være lokalpolitiker i en kommune som ligger i grøfta økonomisk, og hvor du bare kan velge mellom ulike kutt. Hvis økonomien styres fornuftig over tid, skapes det økonomisk og politisk handlingsrom, sier Aastvedt.

Derfor mener hun det er viktig å jobbe mye med økonomiplanen, og gjerne se enda lenger fram i tid enn fire år. Kunnskap om den demografiske utviklingen i kommunen er det viktigste grunnlaget for å se langt fram og ta de rette valgene for framtiden nå.

- Bergen kommune er en av dem som har sett at det vil bli mange flere pleietrengende eldre om få år. Derfor

investerer de i velferdsteknologi og digitale løsninger. Målet med innovasjonen er å få mer igjen for pengene.

- Still dumme spørsmål

Aastvedt understreker at det er rådmannens - eller kommunedirektørens, som det heter nå - jobb å sørge for at budsjettet og økonomiplanen er forståelig for lokalpolitikere.

- Det er utrolig viktig at politikere tør å stille dumme spørsmål. Alle skal forstå det som foregår. Alle budsjetter bør inneholde flere mulige kuttforslag, slik at politikere har et grunnlag for faktisk å velge, sier hun.

Det finner hun et godt eksempel på i Telemarksforskings hjemkommune.

- Midt-Telemark kommune må kutte 40 millioner kroner neste år. I budsjettforslaget har kommunedirektøren satt opp flere forslag til kutt og også vist hva som kan bli konsekvensene av dem - hvis politikere for eksempel velger å bevilge mindre til frivillige organisasjoner.

- Det finnes handlingsrom

- Det kan være provoserende å høre for kommuner som opplever at de har en trang økonomi, men det er store handlingsrom i kommunene, fastslår Aastvedt.

Statistisk sentralbyrås kommune-statistikk (Kostra) viser hvert år at ganske like kommuner har veldig for-

skjellige utgiftsnivåer i de samme tjenestene. Det er et tegn på at de som driver dyrest, kan løse oppgaven mer effektivt.

- Kommunene gjør valg hele tiden, og bedre valg kan gi store innsparinger. For et godt barnevern må vi betale det det koster, sier mange. Men kostnadene varierer altså mye, sier hun, og peker på Kongsberg som et godt eksempel.

Her har de jobbet godt og langsiktig med forebygging og tidlig intervensjon i barnevernet. Det har hindret dyre omsorgsovertakelser, som også er det beste for barna og familiene.

- Måltall forenkler

Aastvedt synes det er bra at den nye kommuneloven pålegger alle kommuner å fastsette finansielle måltall.

- Da jeg var økonomisjef i Telemark fylkeskommune, sto de tre viktigste måltallene først og sist i budsjettet: Netto driftsresultat, gjeldsgrad og disposisjonsfondets størrelse. Da kunne politikere lett se virkningene av forslaget. Hvordan vil økonomien utvikle seg, hva legger rådmannen opp til, skal driften salderes med disposisjonsfondet?

JAN INGE KROSSLI, 928 86 402
jan@kommunal-rapport.no

De ferske ordførerne

Om lag en tredel av de nyvalgte ordførerne er helt nye i vervet. Møt noen av dem i denne serien utover høsten.

Odd Jørgen Nilssen (H), Aukra

♦ 63 år, gift, utdannet ved Politiskolen, jobber som politioverbetjent/seksjonssjef og namsmann ved Molde politistasjon, kommunestyre-representant 1987-1991 og gruppeleder 2015-2019.

FOTO: AUKRA HØYRE

1 Hvorfor vil du bli ordfører?
- Jeg mener jeg har mye å tilføre måten politikken i Aukra ledes på.

2 Hva vil du gjøre for å lykkes best mulig i vervet?

- Godt samarbeid på tvers av partigranser er viktig for å skape et godt arbeidsmiljø både for politikere og ansatte.

3 Hva gleder du deg mest til?

- Etter 40 år i politi- og lensmannsetaten, gleder jeg meg til nye utfordringer og nye muligheter som ordfører.

4 Hva er du mest spent på?

- Jeg er klar over at det vil bli en bratt lærercurve til å begynne med, men med gode samarbeidsevner og åpent sinn, skal det gå bra.

5 Hva er den største politiske utfordringen i din kommune?

- Å forvalte de store verdiene som tilføres i eiendomsskatt på en god måte (fra ilandføringsanlegg for gass, red. anm.).

6 Hva er ditt partis viktigste valgløfte?

- Å sørge for at Aukra fortsetter som selvstendig kommune og å binde sammen fastlands- og

øydelen av kommunen er to av de viktigste.

7 Hvem vil du helst skal flytte til kommunen din og hvorfor?

- Vi har stort behov for sykepleier og barnehagepersonell. I en industrikommune som Aukra er blitt, er det et bredt spekter av gode arbeidsplasser.

8 Hva liker du å gjøre i fritiden?

- Frivillig arbeid.

9 Fortell noe om deg selv som ikke alle vet?

- Jeg reiser gjerne på rockekonserter og hører på band som TNT, Guns N' Roses og AC/DC. Jeg er over gjennomsnittet bilinteressert, og reiser så ofte jeg kan på arrangementer som Oslo Motor Show.

Trond Hoseth (Ap), Malvik

♦ 46 år, gift, to barn, utdannet tele- og datakommunikasjonsingeniør, jobber som salgssingeniør i programvareselskapet Gintel, fire år i kommunestyret.

FOTO: SANDRA SKILLINGSÅS/AP

1 Hvorfor vil du bli ordfører?

- Arbeiderpartiets lokale program har gode ambisjoner for kommunen vår. Når Malvik Ap har gitt meg tillit som ordførerkandidat, er det en sterk motivasjon for å ta fatt på jobben (Malvik-ordfører Ingrid Aune (Ap) døde i en båttulykke natt til 1. august, red.anm.).

2 Hva vil du gjøre for å lykkes best mulig i vervet?

- Jeg vil vektlegge godt samspill med alle partigruppene. Det er viktig at vi har et godt debattklima og jobber sammen når vedtak er gjort.

3 Hva gleder du deg mest til?

- Ordføreren i en mellomstor kommune som Malvik er den viktigste politikerrollen for å sørge for at kommunestyrets vedtak blir gjennomført. Det gleder jeg meg vel mest til.

4 Hva er du mest spent på?

- En må jo være forberedt på noen utfordrende saker i løpet av perioden, så jeg er vel mest spent på hva det blir.

5 Hva er den største politiske utfordringen i din kommune?

- Deltidskrisa og sykefravær.

Vi har jobbet godt med dette og opplever at det går i positiv retning.

6 Hva er ditt viktigste valgløfte og hvordan skal du oppfylle det?

- Det viktigste er å bygge en ny ungdomsskole, som det er lagt et godt grunnlag for i økonomiplanen.

7 Hva liker du å gjøre i fritiden?

- De siste årene har barnas fritidsaktiviteter tatt mye tid, særlig at dattera mi driver med hest. Jeg er glad i friluftsliv, og der har Malvik mange muligheter.

8 Fortell noe om deg selv som ikke alle vet?

- Som følge av datteras hesteinteresse er jeg medeier i en spranghest. Det er det nok ikke så mange som vet.

Omstridt kraftløsning i Innlandet

Et **HOLDINGSSELSKAP** som skal gi Hedmark-kommunene kraftinntekter i 15 år, er blitt løsningen på Innlandets langvarige kraftstrid. Fylkesordføreren i Innlandet freser.

Den nye fylkeskommunen Innlandet har i flere år diskutert hvordan de skal fordele betydelige kraftmillioner fra Eidsiva Energi. Forrige uke vedtok Hedmark fylkesting enstemmig å opprette et holdingselskap for å forvalte halvparten av Hedmarks kraftutbytte fra Eidsiva Energi de neste 15 årene. Pengene skal gå til kommunene i Hedmark.

- Summen er vanskelig å anslå nøyaktig, men det kan nok bli 200-300 millioner kroner til kommunene i Hedmark de neste 15 årene, sier Thomas Breen (Ap), som er gruppeleder for Ap i Hedmark fylkesting og har vært med på forhandlingene.

Han skal ikke fortsette i fylkespolitikken.

Breen mener historikken til Eidsiva Energi er viktig her. Selskapet er eid av fylkeskommunene og kommunene i Hedmark og Oppland, og er en fusjon av flere regionale selskaper. Eidsiva forvalter 20 heleide og 24 deleide kraftverk, og omsetter for rundt 5 milliarder kroner i året.

Hedmark fylkeskommune eier 21,8 prosent av selskapet og Oppland fylkeskommune 9,2 prosent. Kommunene i Hedmark eier en større andel enn kommunene i Oppland.

- Det er derfor rimelig at man i en periode gir noe mer tilbake til de som har bygd opp største delen av verdiene. Vi ønsker å bruke inntektene til å sikre bredbåndsutbygging i kommuner som i dag ligger i Hedmark, sier Breen.

Eidsiva Energi er nå i ferd med å fusjonere med Hafslund.

- Dårlig start

- Jeg synes det er en veldig dårlig start på et samarbeid, sier Even Aleksander Hagen (Ap).

Hagen blir Innlandets første fylkesordfører og er nå fylkesordfører i Oppland.

- Det er innbyggerne i Innlandet som rammes. Vi ønsker ikke å tappe den nye fylkeskommunen ytterligere for midler i en økonomisk krevende situasjon med et statsbudsjett som gir oss nærmere 200 millioner kroner i kutt. Fylkestinget i Oppland rydder i våre fond og legger ikke opp til et årsoverskudd, men vi mener først og fremst det er sterkt beklagelig at Hedmark

KRAFTPENG
Vi ønsker å bruke inntektene til å sikre bredbåndsutbygging i kommuner som i dag ligger i Hedmark

Thomas Breen (Ap), gruppeleder i Hedmark fylkesting

holder unna penger fra det nye fellesskapet i Innlandet, sier Hagen.

Han sier at opplendingene forsøkte å forhandle fram en løsning, men kom ikke til enighet om noe begge fylkeskommunene kunne stille seg bak. Oppland vil ikke gjøre noe lignende med sine aksjer.

- Hele motivasjonen til Hedmark er at det skal være igjen mer midler der på grunn av større eierskap, og da vil et slikt oppskaleringsløp bare svekke tjenestene i Innlandet ytterligere, sier Hagen.

En ny modell

Flere fylkeskommuner har vært gjennom en lignende øvelse som Innlandet. I både Trøndelag, Sogn og Fjordane og Viken ble løsningen å overdra aksjene i energiselskapene til kommunene i den opprinnelige fylkeskommunen.

En annen løsning er å ta med seg alle verdiene inn i den nye fylkeskommunen. Dette er en mellomløsning.

- Ingen andre har brukt denne løsningen, som er en mellomløsning, sier Breen.

Han mener dette var den eneste politiske mulige løsningen i Hedmark fylkesting.

- Vi låser altså deler av utbyttet i en overgangsperiode på 15 år. Det var den eneste løsning som ga kommunene i gamle Hedmark utbytte, samtidig som vi tar med verdier inn i Innlandet fylkeskommune. Alternativet hadde vært å overføre aksjene til kommunene i Hedmark, sier han.

Han understreker at Hedmark går inn i den nye fylkeskommunen med mest penger og fond, og at ordning betyr at Hedmark-kommunene bare skal ta ut 40-49 prosent av utbyttet. Resten går til Innlandet.

- Hedmarks eierskap gir mer til Innlandet, også de første 15 årene, enn de verdiene Opplands eierskap i Eidsiva gir fra dag én, påpeker Breen.

TONE HOLMQUIST, 930 20 261
tone@kommunal-rapport.no

Ny kommune

2020

- ♦ Fra 2020 skal 109 kommuner slå seg sammen til 43 nye,
- ♦ og 13 fylkeskommuner skal bli til seks.
- ♦ Kommunal Rapport vil følge sammenslåingene tett på nett og papir gjennom 2019.
- ♦ I serien «Ny kommune 2020» er målet at vi i løpet av året skal presentere større og mindre saker fra alle de nye kommunene.
- ♦ Tips oss gjerne om hendelser, løsninger og vedtak som kan være nyttige også for andre: redaksjon@kommunal-rapport.no

INNLANDET

- ♦ Dagens fylkeskommuner:
- Hedmark og Oppland**
- ♦ Innbyggere: ca. 386.000
- ♦ Medlemmer i fylkestinget: 47
- ♦ Leder for fellesnemnda: Even Aleksander Hagen (Ap), Oppland
- ♦ Prosjektleder og kommende rådmann: Tron Bamrud

Kommuneportrettet

Usikker vei videre for kraftkommune

Om Sirdals **VANNKRAFTINTEKTER** tørker inn, må kraften være med det nye kommunestyret om de skal klare å opprettholde dagens gode tjenestetilbud.

Det blir mange svinger i veien for kraftkommunen Sirdal dersom reglene for vannkraftbeskatning endres, hvilket innebærer et inntektstap på over 50 millioner årlig.

ARKIVFOTO: MAGNUS KNUTSEN BJØRKE

Sirdal

- ♦ **Innb.:** 1.838 per 2. kvartal 2019
- ♦ **Ordfører:** Jonny Li-land (Ap)
- ♦ **Administrasjons-sjef:** Inge Hedenstad Stangeland
- ♦ **Robek:** Aldri

Kommuneportrettet er en analyse av tilstanden og framtidsutsiktene i enkeltkommuner, basert på offentlig tilgjengelig statistikk.

Anne Rodvang, journalist i Kommunal Rapport

Tjenester

Sirdal ligger på 119. plass på Kommunebarometeret for 2019, justert for økonomiske forutsetninger.

GRUNNSKOLE: Sirdal kommer på en imponerende 2. plass på tjenestområdet grunnskole i Kommunebarometeret. Kompetansenivået blant lærerne er høyt, avgangskarakterene er gode, og de fleste fullfører videregående etter endt grunnskole.

BARNEVERN: Kommunen er flink til å utarbeide

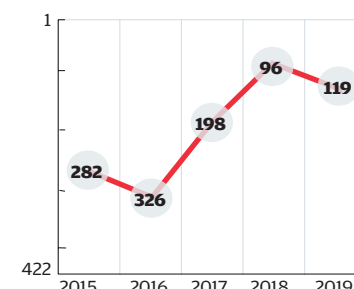
omsorgsplaner, fokuserer på tidlig innsats og har kort saksbehandlingstid. Totaliteten i tjenestetilbudet holder til en solid 45. plass i Kommunebarometeret.

PLEIE OG OMSORG: Det leveres godt på mye, men det er forbedringsområder. Sirdal er blant verstingene hva angår sykehusdøgn for utskrivningsklare pasienter. Tid med med fysioterapeut på sykehjem er heller ikke noe å rope hurra for. På den annen side er Sirdal best i landet på andel bru-

kertilpasset enerom på sykehjem.

HELSE: Dette er det området Sirdal kommer dårligst ut i Kommunebarometeret, med en 219. plass. Legedekningen er i toppsjiktet, men helsesykepleierdekningen er dårlig.

ÅPENHET: Sirdal ble rangert på 283. plass sist gang Norsk Presseforbund testet åpenheten i kommunene.

Plassering i Kommunebarometeret

Økonomi

Kommunal Rapport korrigerer netto driftsresultat for å vurdere driftsøkonomien.

DRIFT: Nasjonalt ble korrigerert netto driftsresultat 1,6 prosent i 2018. For Sirdals del ble det 0,2 prosent. Resultatet var en del dårligere i fjor enn året før. Dette bør kommunestyret ta på alvor.

DISPOSISJONSFONDET er ikke en fysisk bankkonto, men en størrelse i regnskapet som påvirker handlingsrommet i budsjettet. Fondene i Kom-

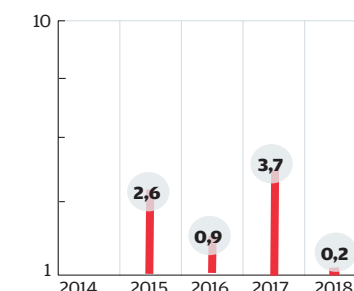
mune-Norge samlet er nå 12,1 prosent av brutto driftsinntekter. Sirdals disposisjonsfond er på 26 prosent.

GJELD: Sirdal har ikke rapport inn netto renteeksponert til Kostra, men netto lånegjeld per innbygger i Sirdal er 139.000 kroner. I landssammenheng er det i øvre halvdel.

Kommune-Norge bruker samlet 0,4 prosent av brutto inntekter på å dekke netto finansutgifter,

før avdrag. Sirdal har ingen problemer med å betjene gjelda. Investeringsnivået har vært lavt i Sirdal de fire siste årene.

I en KS-analyse vurderes Sirdal å ha bra økonomisk handlefrihet. Kommunen kommer på 75. plass på Kommunebarometerets økonomiområde.

Korrigerert netto driftsresultat

Næringsliv

NHOs kommuneåring i 2019 plasserer Sirdal på 47. plass totalt. Hovedindikatorne er næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommuneøkonomi.

Sirdal er en gammel jordbrukskommune, men denne næringen utgjør i dag en begrenset del av sysselsettingen. Sirdal er én av landets største kraftkommuner. Mye av industrien er tilknyttet kraft- og vannforsyning og reiseliv. Reiseliv og turisme genererer et betydelig antall arbeidsplasser.

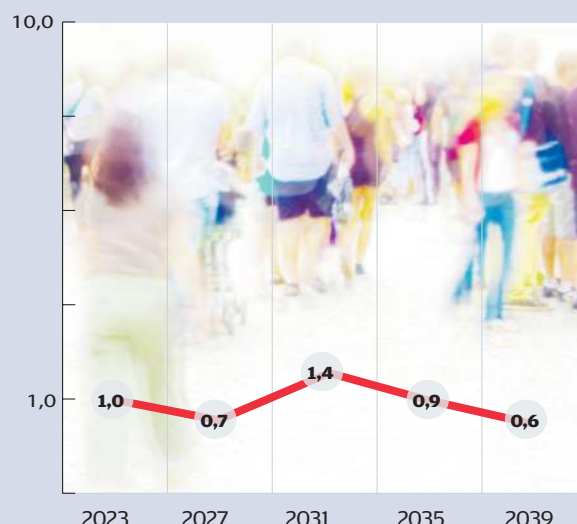
ARBEIDSLLEDIGHET: Ved utgangen av september var arbeidsledigheten i Sirdal 0,9 prosent. Ledighetstallet nasjonalt var 2,2 prosent av arbeidsstyrken, ifølge Nav.

Framtida

INNBYGGERE: Innbyggertallet forventes å stige fra dagens 1.838 til 1.900 i 2030 og videre til 1.938 i 2040. Hva angår vektingen mellom andel innbyggere i yrkesaktiv og ikke-yrkesaktiv alder, er ikke heller ikke Sirdal noe unntak fra regelen – befolkningen blir gradvis eldre, hvilket betyr mindre skatteinntekter og høyere utgifter.

KRAFTSKATT: Et ekspertutvalg la nylig fram forslag til ny vannkraftbeskatning, som innebærer at kommuner og fylker kan tape 3 milliarder kroner. Sirdal er blant kommunene som i dag har størst kraftinntekt. Om forslaget blir vedtatt, vil dette kunne medføre bortfall av i overkant av 50 millioner i året. Et slikt scenario vil være dramatisk for Sirdal og kan bli en stor utfordring å gripe fatt i for det nye kommunestyret.

Forventet folketallsutvikling

Konklusjon

Sirdal er i en krevende situasjon knyttet til usikkerheten om de framtidige kraftinntektene. I dag kan kommunen tilby innbyggerne gjennomgående gode tjenester. Bortfall av betydelige kraftinntekter vil naturlig nok påvirke kommunens evne til å levere tjenester på samme nivå. Kommunen må jobbe strategisk for å sikre inntektsgrunnlaget, samtidig som drifts- og investeringsnivået må vurderes nøye. Driftsresultatet bør bedres. Ifølge SSB har Sirdal nesten 4.000 hytter. Av de 20 største hyttekommunene er det kun Sirdal, Larvik, Vinje og Nore og Uvdal som ikke har eiendomsskatt. En mulighet er å innføre eiendomsskatt på hytter, hus og eventuelt annen næring for å bøte på inntektstapet.

MENINGER

Leder

Kommunal Rapport får fast kommentator

Hvem har vel ikke kjent på behovet for økt forståelse når saker blir kompliserte og utviklingen skyter fart?

Det skjer mye i kommunesektoren, og utviklingen går raskt, med digitalisering, kommunereform, klimautfordringer, nye nasjonale rammebetingelser og endringer i det politiske landskapet etter kommune- og fylkestingsvalget. Det er viktig å få nye perspektiver, analysere og forstå hva som skjer.

Kommunal Rapport har som ambisjon å bidra til at Kommune-Norge har et levende lokaldemokrati og gode tjenester, til beste for kommunenes innbyggere.

Dette skal vi bidra til ved å bringe både fakta og meningsstoff, som er allsidig, nyttig og engasjerende.

Det nye grepet Kommunal Rapport nå tar, er at avisa får en fast kommentator, og dermed kan styrke analysen og i enda større grad peke på interessante sammenhenger.

Kommunal Rapport-lesere ønsker at avisa skal være et verktøy for å være på høyden; ligge foran og utfordre, gi sammenheng og være nyttig – samtidig som kritisk og undersøkende nyhetsjournalistikk klart er en avgjørende del av avisas samfunnsoppdrag. Den kunnskapen kommer fra en kvalitativ undersøkelse gjennomført

Det er viktig å få nye perspektiv, analysere og forstå

av Ipsos, på oppdrag fra Kommunal Rapport.

Det er naturlig at beslutningstakere i så vel administrasjon som politikk kan trenge mer av nettopp det som kommer fram her.

Derfor prioriterer Kommunal Rapport nå analyse- og kommentarstoffet så sterkt at redaksjonen for første gang skal ha en kommentator på heltid. Etter mange år som nyhetsjournalist med politikk som spesialområde, skal Jan Inge Krossli nå analysere og kommentere utviklingstrekk, hendelser og saker som til enhver tid er aktuelle for kommunesektoren – i ukeavisa og den daglige nettavisa.

I avisa denne uka forteller for

eksempel politiet at debatten har gått så hardt for seg i Nordkapp, at det virker som at det sunne bondevettet har tatt pause. Dette er langt fra det politiske debattklimaet KS oppfordret til før valget, og kan være grunnlag for en egen kommentar. Opplagt i denne ukeavisa er imidlertid å kommentere regjeringens nye distriktsmelding.

Mens Krossli skal kommentere ulike saksområder, skal nyhetsjournalistene ta ansvar for den rikspolitiske dimensjonen på sine områder. Slik vil omorganiseringen også gjøre skillet mellom faktiske opplysninger og kommentar enda tydeligere for leserne, som så klart er viktig.

Ukas kommentar

Den blå distriktspolitikken

For Senterpartiet er bøndene viktigst, for Høyre bedriftene. Men de er **ENIGE OM MÅLET**, at det skal bo folk over hele landet.

Journalist i Kommunal Rapport
jan@kommunal-rapport.no

– **Det går bra i distriktene**, konkluderte kommunalminister Monica Mæland (H) da hun sist uke presenterte regjeringens nye stortingsmelding om distriktpolitikken.

Kampen om virkelighetsbeskrivelsen av Distrikts-Norge fortsetter, etter en valgkamp hvor sentrum-periferi-konflikten var den dominerende, og Senterpartiet gjorde sitt beste lokalvalg noensinne.

Sp vant valget på å kritisere regjeringens sentraliseringspolitikk, nærmere bestemt endringene i statlige etater som politiet, skatteetaten, sykehusene, Nav, universiteter og høyskoler.

I distriktsmeldingen innrømmer regjeringen at det kanskje har blitt for mange strukturendringer samtidig, og lover forbedringer. Den vil koordinere etablering, flytting og nedlegging av statlige arbeidsplasser bedre, slik at de samlet ikke ram-

mer enkelte regioner hardere enn andre.

Regjeringen skryter av at den har vedtatt å flytte dobbelt så mange statlige arbeidsplasser ut av Oslo-regionen som den rødgrønne regjeringen gjorde – 1.220 mot 557. Men hvor mange som har forsvunnet i strukturreformene, og hva som er nettotallet, står det ingenting om.

Statlige arbeidsplasser er viktig mange steder, særlig for høyt utdannede, men Distrikts-Norge kan ikke leve av dem. Det var ett av Monica Mælands hovedpoenger da hun presenterte meldingen på Finnsnes i nye Senja kommune.

– Det er ikke tilfeldig at vi er her, sa Mæland i presentasjon som ble strømmet digitalt, slik at alle over hele landet med bredbånd kunne følge den.

Senja-regionen er ett av regjeringens eksempler på at det går så det suser i distriktene. Sjømatnæringen har økt sin eksportverdi med 50 prosent de siste fem årene, utlendingers hotellovernattinger i Norge har økt med 30 prosent i samme periode. De fire kommunene på Norges største øy har slått seg sammen for å utnytte mulighetene.

Også Troms og Finnmark samlet har hatt økonomisk vekst over

Følg pengene og næringslivets interesser, så finner du regjeringens distriktspolitikk

landssnittet de siste årene. Det har også typiske distriktsregioner som Innlandet og Trøndelag, mens Sør- og Vestlandet sliter etter krisen i oljenæringen.

Norge er rikt på verdifulle naturressurser og energikilder. I det grønne skiftet kan bioenergi og havvind på sikt erstatte olje og gass, og bærekraftig havbruk vil bli enda viktigere. Disse ressursene finnes ute i distriktene, og for å utnytte dem best mulig, må folk bo der.

Følg næringslivets interesser, så finner du regjeringens distriktspolitikk. Det er store penger å tjene i distriktene. Derfor må politikerne legge til rette for investeringer, rekruttering av arbeidskraft, gode velferdstjenester til dem og rask transport av varene ut til markeder i hele verden.

Dette er kjernen i den blå distriktpolitikken. Ingen partier er egentlig uenig i dette. De vektlegger bare litt forskjellig. Poenget er at dette, potensialet for privat verdiskapning, gjør det troverdig at også høyresiden er reelt opptatt av distriktpolitikk og deler målet om at det skal bo folk over hele landet. Det er ikke sann at Høyre helst vil at alle skal bo i byer og tettsteder.

Det kan være politisk uenighet

om hvordan statlige tjenester i distriktene skal organiseres, og hva som er en best mulig kommune- og fylkesstruktur, men det er ikke troverdig å påstå et regjeringens mål er å svekke Distrikts-Norge. Det har ikke Høyre, ut fra sine egne politiske og ideologiske mål, interesse av.

Senterpartiets posisjon som forsvare av Distrikts-Norges samlede interesser, springer også ut av næringspolitiske interesser – for landbruket og bøndene.

Regjeringen legger vekt på at den «brede» distriktpolitikken er viktigst: Skattelette, samferdselsutbygging og kompetansepolitikk. Den smale distriktpolitikken er trolig det som heter noe med «distrikt» eller «region» og er rettet mot enkeltbedrifter.

Fylkenes regionalpolitiske utviklingsmidler hører hjemme her. Disse har regjeringen kuttet kraftig i. Kommunalministeren sa på Finnsnes at hun ikke hadde møtt en eneste bedriftsleder som hadde savnet disse midlene. Samtidig skryter hun av at fylkene skal overta ordninger fra Innovasjon Norge og Siva som ligner veldig på dem. Men når det kalles næringspolitikk i stedet for regionalpolitikk, er det kanskje bredt nok?

KRONIKK & DEBATT

Årets
kronikører**Olav Gunnar Ballo,**
kommune-
overlege i Loppa**Inga Bejer Engh,**
barneombud**Nina Kristiansen,**
ansvarlig redaktør i
forskning.no**Lill Egeland,**
advokat og partner i
Simonsen Vogt Wiig**Lan Marie Berg,**
byråd for miljø og
samferdsel for
MDG i Oslo og Årets
kommuneprofil 2018**Anders Kirkhus,**
seniorrådgiver ved
SINTEF Community**Erik Magnus Boe,**
professor emeritus
ved UiO**Elisabeth Ivarsflaten,**
professor ved
Institutt for
sammenliknende
politikk ved UiB**Øystein Hernæs,**
forsker ved Frisch-
senteret

Politikerne må lytte til dem

For første gang er det et krav at alle kommuner skal etablere ungdomsråd. Jeg har et ønske: La ungdomsrådene bli mer enn bare pynt! La dem være med på å **PÅVIRKE SAMFUNNSUTVIKLINGEN!**

Kronikk
Inga Bejer Engh

post@barneombudet.no

Ny lov om ungdomsråd trer i kraft i november, og forplikter kommuner og fylkeskommuner til å inkludere barn og unge i saker som angår dem.

Vi vet at de aller fleste kommune-

ne allerede har ungdomsråd. Det er bra. Jeg håper de kommunene som mangler det, nå etablerer et råd så snart som mulig.

Ungdomsrådet er ungdommenes talerør overfor politikere og beslutningstakere, og har en rådgivende rolle for kommunen og fylkeskommunen. Rådet er et viktig redskap, både for lokalsamfunnet og ungdommene selv.

Et ungdomsråd er en enkel måte å oppfylle barnekonvensjonens artikkel 12 på. Den sier at alle barn har rett til å si sin mening, og deres mening skal tas på alvor.

Som barneombud er jeg opptatt av å hente kunnskap fra de virkelige ekspertene - nemlig ungdommen selv. Barnekonvensjonens artikkel 3 handler om nettopp dette: At barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle avgjørelser som berører barn og unge.

Vi voksne tror ofte vi vet best, og at våre råd og regler passer for barn og ungdom. Et ungdomsråd er en reell og funksjonell form for medvirkning, som bidrar til unges mestring, selvtilit og utvikling.

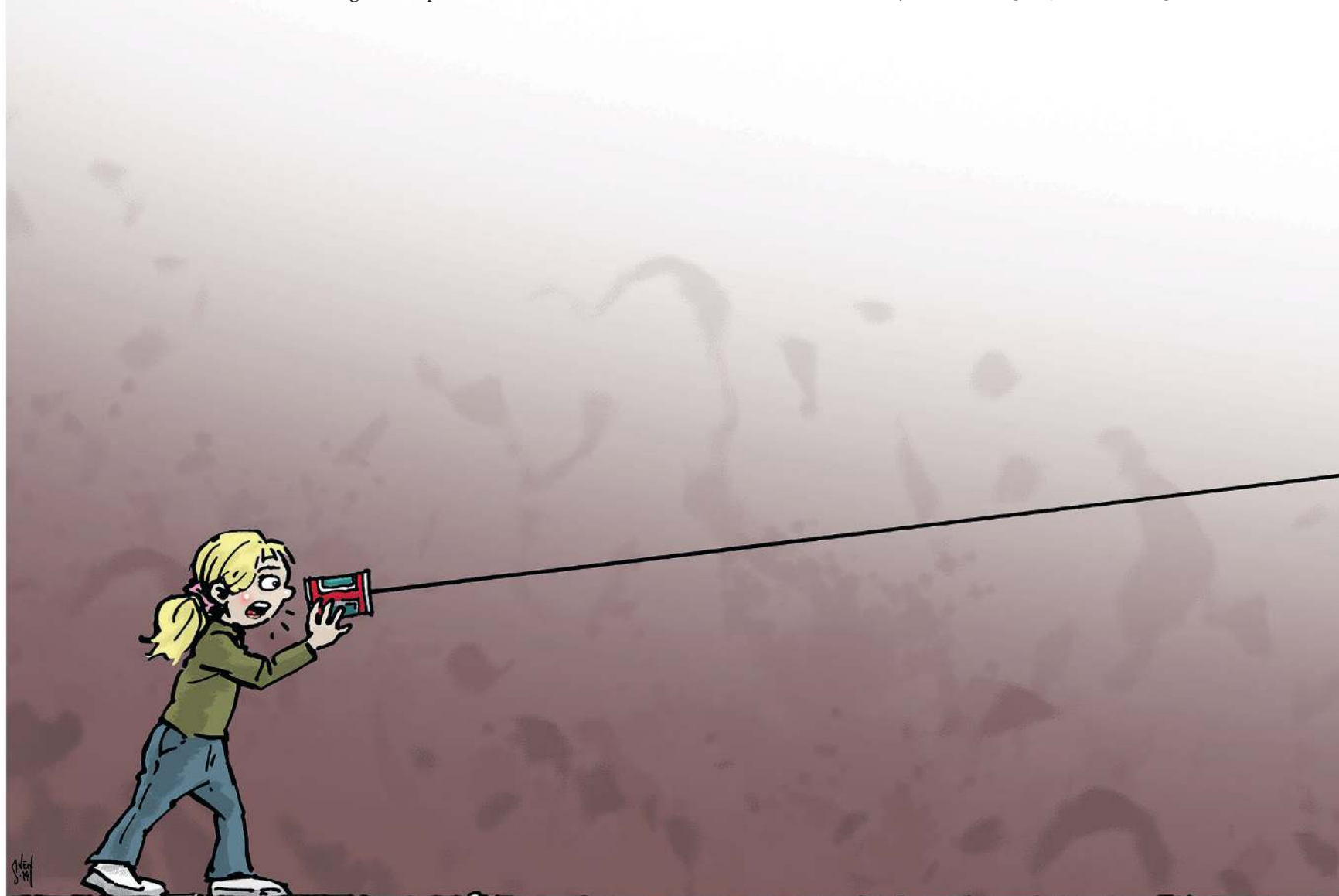
Som om ikke dette var nok, vil

inkludering av ungdommene i relevante beslutninger gi lokalsamfunnet bedre tilbud og tjenester for barn og unge. De har viktig informasjon om hva som fungerer og ikke i saker som angår dem.

Uansett om dere har eller jobber med å få på plass et ungdomsråd i kommunen, er dette et kontinuerlig arbeid. Jeg har laget sju enkle bud til denne viktige jobben:

1 Vurder sammen med ungdomsrådet om rådet bør få et budsjett som de selv kan råde over.

2 Gi ungdomsrådene sakene på et så tidlig tidspunkt som mulig. De må få

Innlegg sendes til debatt@kommunal-rapport.no. Legg ved portrettbilde.

Innleggene kan bli publisert både i ukeavisa og på kommunal-rapport.no/debatt
Lengde på innlegg er maks 700 ord

Les flere meninger
på kommunal-rapport.no/debatt

n uten stemmerett

en reell mulighet til å påvirke utfallet av sakene. Når sakene er kommet så langt at de behandles i komiteer eller utvalg, er handlingsrommet lite.

3 Sørg for god opplæring, slik at rådet er i stand til å gjøre en god jobb.

4 Skap en kultur både blant politikere og ansatte i kommunen på at ungdomsrådet alltid skal høres i saker som angår dem.

5 Gi ungdommene en egen kontaktperson i kommunen som gir dem god hjelp. Mange har mye å gjøre på skolen og trenger hjelp til administrativt arbeid. Vær bevisst på at den som gjør dette, passer til oppgaven.

6 Synliggjør ungdommenes meninger gjennom kommunens kanaler og lokale medier.

7 Gi ungdomsrådene møte- og talerett i kommunestyret. Det er en effektiv måte å sikre at de får en arena der deres synspunkter kan komme til syne for dem som bestemmer. Flere kommuner gjør dette allerede.

”

Et ungdomsråd er en reell og funksjonell form for medvirkning

Det finnes flere steder hvor man kan få hjelp. Barne- og familiedirektoratet har en veileder for ungdomsråd som lokalpolitikere kan bruke aktivt sammen med rådene. I tillegg bør kommunene se til foregangskommuner på dette området. Vi vet at mange kommuner gjør mye bra allerede, som kan være til inspirasjon for andre.

Å snakke med ungdom og lytte til deres meninger og opplevelser gir en unik og viktig innsikt i de sakene som betyr noe for dem. Jeg håper både kommuner og fylkeskommuner over hele landet fortsetter å inkludere unge i arbeidet for bedre lokalsamfunn.

ILLUSTRASJON: SVENTVEIT

”

De siste årene har kommunene fått større innflytelse i utfordrende plan- og byggesaker

Teknisk folkevalgtopplæring kan virke tungt, men er viktig fordi vedtak i plan- og byggesaker får store konsekvenser, skriver Rune Aale-Hansen.

ILLUSTRASJONSFOTO: TERJE PEDERSEN, NTB SCANPIX

Folkevalgte over hele landet, skolér dere!

Plan- og byggesak har stor politisk oppmerksomhet, men er samtidig et område det er **KOMPLISERT** å sette seg inn.

Denne høsten trer over 10.000 av dine og mine naboer og venner inn i rollen som folkevalgt i kommune-, bystyrrer og fylkesting over hele landet. Det er bare å gratulere alle sammen med en viktig oppgave - både de som er helt nye og de som er blitt gjenvalgt.

Fremover skal de forvalte utviklingen av lokalsamfunnene, blant annet knyttet til by- og stedsutvikling, ivaretagelse av velferdstjenester og forvaltning av barnehager, skoler og sykehjem.

Det er få fagområder der lokaldemokratiet har så stor makt som i arealpolitikken. De siste årene har kommunene fått større innflytelse i utfordrende plan- og byggesaker.

Samtidig er det i kommunene all nasjonal politikk blir satt ut i livet, blant annet mål om høy estetisk standard, gode boforhold, ekspansiv og bærekraftig næringsutvikling og ikke minst klima- og miljømål.

KS har i lang tid tilbudt en bred og god opplæring som berører alle sider av vervet som folkevalgt.

Fra NKF's side er det blitt utarbeidet en forenklet teknisk folkevalgtopplæring rettet

mot plan- og bygningsloven med tilhørende forskrifter der det gis innføring i arealplanning og prosesser rundt saksbehandling.

Bakgrunnen for denne opplæringen er en erkennelse av at dette området har stor politisk oppmerksomhet, samtidig som det er komplisert å sette seg inn i alle regler og prosesser, sammenholdt med kommunale arealplaner og betydningen disse får for vedtak i byggesaker.

For noen kan nok en teknisk opplæring virke litt tung. Samtidig er det viktig å huske på at vedtak i plan- og byggesaker får konsekvenser for hvordan infrastrukturen og lokalsamfunnet utvikler seg for tiår framover. Derfor er opplæring på dette området viktig.

Rune Aale-Hansen,
adm.dir. i Norsk
Kommunalteknisk
Forening - NKF

DEBATT

Mye teknologioptimisme om framtidig transport

Ekspertutvalg har lagt fram en innstilling som både faglig og politisk er en **«BOMBE»**, og bør leses av alle som er interessert i transport og samfunnsplanlegging.

Ekspertutvalget som Samferdselsdepartementet har satt ned for å komme med tilrådninger om teknologi og fremtidens transportinfrastruktur, la fram sin innstilling 27. juni. Den er sendt på høring med frist 1. oktober.

Utvalget kommer med en rekke forslag som på vesentlige punkter kan endre arbeidet med fremtidige transportplaner. Høringsperioden er derfor altfor knapp når det dreier seg om nesten to måneder sommerferie og en måned valgkamp med etterfølgende overganger til nye fylkesting og kommunestyrever.

Utvalget er sterk faglig, og har en klar prinsipiell tilnærming til sitt mandat. Det virker meget godt oppdatert på fronten i teknologi, og knytter den på en spennende måte til løsningen av våre mange norske transportutfordringer.

Spørsmålet som imidlertid umiddelbart reiser seg, er om all den teknologioptimismen som innstillingen er preget av, er realistisk i norsk virkelighet innenfor kommende NTP-periode 2022-2033. Men det er kanskje heller ikke utvalgets mening heller, men mer retning og muligheter for nye grep?

De teknologiske endringene som fokuseres er:

- 1) Elektrifisering.
 - 2) Selv-kjørende transportautomater/autonome.
 - 3) Samhandlende intelligente transportsystemer.
 - 4) Nye forretningsmodeller - delingsmobilitet.
- De viktigste forslagene er kort fortalt:
- 1) Stresste fremtidige NTP-er ut fra nye muligheter for å få mer nytte til lavere pris.
 - 2) Erkjenn at klimamålene krever gjennomgripende omstilling til utslippsfrie løsninger for

Innstillingen om teknologi og fremtidens transportinfrastruktur reiser spørsmål om teknologioptimismen som den er preget av, er realistisk innenfor kommende planperiode, skriver Jan Sandal. ILLUSTRASJONSFOTO: LISE ÅSERUD, NTB SCANPIX

- 3) Påskynde overgangen til kjøretøy/infrastruktur som utnytter teknologi mer effektivt for å nå nullvisjonen i trafikksikkerhet.
- 4) Ta oppgjør med forestillingen om at investeringer i bestemte trafikkformer alltid er rett løsning, og derfor blir et mål i seg selv.
- 5) Endre målformuleringer som gir forhåndsvalg av virkemidler. Dette kan gi utdaterte teknologiløsninger. Etter utvalgets mening vil klima- og trafikksikkerhetsargumentene svekkes for ha fortsatt mål om overgang av gods fra veier til jernbane og målet om nullvekst i persontrafikk i byene. Målene må revideres og erstattes av mål for det som er ønsket, som mindre køer og frigjøring av arealer til annet bruk.

Det er åpenbart at Norsk Transportplan så snart som mulig blir Norsk Infrastrukturplan, hvor energi- og ekomsektorene inngår

- 6) Trafikk bør bare begrenses til de steder og tider der det er fullt eller i konflikt med andre mål/arealbruk. Men uansett er det nødvendig med trafikkregulerende virkemidler, enten finansiering skjer ved skatt eller brukerbetaling.
- 7) Det må utføres bedre og bredere funksjonsanalyser for vurdering av transportalternativer.
- 8) Det må synliggjøres hva som er sårbart for usikkerhet om teknisk utvikling ved samfunns-

økonomiske lønnsomhetsanalyser. Det bør legges økt vekt på å prioritere prosjekter som er lønnsomme på kort sikt.

- 9) NTPs største prosjektpakker bør vurderes kritisk, fordi her ofte blandes mål og virkemidler. Samme når det gjelder blanding av lønnsomme og ulønnsomme prosjekter.
- 10) Det bør ses på organiseringen av transportsektoren for å bedre mulighetene for å se den på tvers.

- 11) Satse mer på anvendt forskning, utvikling og innovasjon.
- 12) Bruke offentlig innkjøpsmakt for å få til bedre norske løsninger.
- 13) Større fokus på sårbarhet, sikkerhet og beredskap.

Innholdsmessig er trolig punkt 4, 5 og 6 mest kontroversielle fordi dette er forhold som snur veldig mye av gjeldende politikk, både innenfor transportplanlegging og i høy grad også for samfunnsplanlegging generelt. Men over tid vil også de mer metode-messige punktene ha stor betydning.

Dette er ikke så lett å se umiddelbart, og det er derfor at det blir en kritisk gjennomgang av om premissene for metodebruken fanger opp de samfunns-mål en ønsker fremme, og ikke bare økonomisk mål-

bare størrelser.

Utvalget er inne på noe helt vesentlig i sin innstilling som de etter min mening ikke løfter sterkt nok fram i sine tilrådninger. På side 65 i innstillingen sier utvalget at transport-, energi-, og ekomsektorene veves sammen. Her argumenteres det for samordnede investeringsbeslutninger og samfunnsplanlegging i et langsiktig perspektiv. Statlige investeringer vil kreves for å realisere de digitaliserte løsningene.

I dette bildet er utbygging av kraftnettet en viktig del, uten at utvalget går dypere inn i denne delen av infrastrukturen. Jeg mener at det er helt åpenbart at Norsk Transportplan så snart som mulig blir Norsk Infrastrukturplan, hvor energi- og ekomsektorene inngår.

Utvalget ønsker å gjøre NTP mer strategisk og overordnet. Det bør gjøre det lettere å innpasse disse sektorene som har andre organisasjonsformer og finansiering enn den tradisjonelle transportsektoren.

Innstillingen fra ekspertutvalget er egentlig både faglig og politisk en «bombe» og bør leses av alle som er interessert i transport og samfunnsplanlegging. Den bør diskuteres mye mer enn hva som har skjedd til nå!

Jan Sandal, tidligere forsker, embetsmann og nå sist fylkespolitiker (Ap)

Innlegg sendes til debatt@kommunal-rapport.no. Legg ved portrettbilde.

Innleggene kan bli publisert både i ukeavisa og på kommunal-rapport.no/debatt
Lengde på innlegg maks 700 ord

Les flere meninger
på kommunal-rapport.no/debatt

Skriftleg ordførarval ulovleg?

Eit brev frå departementet om korleis departementet les lova, skapar ikkje i seg sjølv **NY RETT**.

I brev til Ulstein kommune frå 27. september skriv Kommunaldepartementet at skriftleg ordførarval er ulovleg. Dette har blitt omtalt i Kommunal Rapport og andre media som ei sanning. Eg stiller spørsmålsteikn ved dette.

Skriftleg røysting ved personval har vore ei heilt vanleg og lovleg måte å

røyste på fram til oktober i år. Før kommunelova frå 1992, var dette ein lovleg røystemåte. Kommunelova frå 1992 kodifiserte gjeldande rett, slik at denne måten å røyste på blei omtalt i ein paragraf.

I lova frå 2018 blir ikkje røystemåten ved ordførarval nemnt i lovteksten. Det at det ikkje er nemnt, er

ikkje det same som at det er ulovleg.

Dersom meininga var å endre på ein lovleg røystemåte som har vore gjeldande rett før og under tidlegare lov, så ville ei lovendring som innfører eit forbod mot denne måten å røyste på blitt drøfta og grunngitt i førearbeida til lova. Det har den ikkje blitt. Det pei-

kar i retning av at det ikkje har vore meint å endre på innhaldet i lova.

Dersom grunngivinga for å fjerne regelen er at politikarane skal ansvarleggjerast ved ordførarval, er det underleg at dei same politikarane ikkje treng å ansvarleggjerast ved høvetalsval til formannskapet. Ved høvetalsval skal røys-

ting skje skriftleg om nokon krev det. Vidareføring av høve til skriftleg ordførarval gir harmoni i lova.

Eit brev frå departementet om korleis departementet les lova, skapar ikkje i seg sjølv ny rett. Det er Stortinget som er lovgivar, ikkje departementet.

Det er også spesielt følsamt når regjeringa på

denne måten grip inn i ordførarval i kommunar med grunnlovsfesta sjølvstyre.

Jon Rikard Kleven (Sp), ordfører i Vinje

Medvirkningen skal være reell – også i detaljplanleggingen

Medvirkningen i kommunens planarbeid skal være **AKTIV, REELL OG REPRESENTATIV**. Derfor må folk gjøres oppmerksom også på detaljer i kommuneplaner med omfattende konsekvenser.

Innbyggere opplever manglende gjennomslag i medvirkningsprosesser knyttet til område- og detaljreguleringsplaner. Årsaken? Ofte er de for sent ute, fordi avgjørende føringer er lagt i kommuneplanen flere år i forveien – knapt uten at noen har hørt om det. Detaljorienterte medvirkningsprosesser vil sikre mot at viktige beslutninger går innbyggere og politikere hus forbi.

Små formuleringer i kommuneplanen som blir ubemerket gjennom by- og kommunestyre, kan være helt avgjørende for påfølgende område- og detaljreguleringer.

Et vanlig eksempel er kommuneplaner med vedtatte rammer for høyder og utnyttelsesgrader. En formulering som «høyder opptil 12 etasjer» kan gi enorme konsekvenser for nærmiljø og hele byer.

Slike kommuneplanvedtak med rom for storstilt utbygging, gir raskt utslag på tomteverdier. Eienomsutviklere investerer i tomter og prosjekterer på bakgrunn av vedtaket. Når de senere skal gjennomføre medvirkning etter plan- og bygningslovens paragraf 5-1, vil de meget forutsigelig få reaksjoner på

høyder og volumer. Men, de har sitt på det tørre i kommuneplanen.

Situasjonen blir uholdbar og demokratisk uønsket. Først tilknyttet reguleringsplanarbeidet er innbyggerne blitt oppmerksomme på saken og raser mot utbygger.

Samtidig kan det vise seg at mange kommunepolitikere ikke har vært tilstrekkelig bevisste i det hektiske, omfattende arbeidet med kommuneplanen. Selv om de skulle ønske å snu vedtak, møter de utviklere som åpent og ærlig har investert på grunnlag av det.

Å lytte til folkets røst vil da kunne medføre erstatningsansvar og mange års forsinkelse i utbygginger som kommunen har behov for. Derfor skjer det sjelden.

I mindre kommuner vil slike forslag blir mer synlige i medvirkningsprosessen. I større byer med bydel på kanskje 10-30.000 innbyggere kan slike setninger bli usynlige, noen ganger med vitende og vilje?

Det sier seg selv at det ikke er akseptabelt at slike avgjørende formuleringer går ubemerket forbi blant innbyggere i ett av verdens

Korte forslag til setninger i kommuneplanen som for eksempel «høyder opptil 12 etasjer», må avstedkommende omfattende medvirkning fordi vedtaket kan ha omfattende konsekvenser, skriver Christian Sømme.

ILLUSTRASJONSFOTO: COLOURBOX

Medvirkning handler ikke om å krysse av for om medvirkningsprosesser er gjennomført eller ikke

fremste demokratier hvor medvirkning er lovfestet.

Medvirkning handler ikke om å krysse av for om

medvirkningsprosesser er gjennomført eller ikke. Det handler om faktisk å spørre innbyggerne om hva de ønsker. Medvirkning skal være aktiv, reell og representativ. Det er den ikke når store dokumenter sendes ut på høring uten at folk blir gjort oppmerksomme på de små detaljene med omfattende konsekvenser.

Derfor må mange kommuner endre praksis knyt-

tet til medvirkning for kommuneplaner.

Det er utfordrende. Mange tar lett på medvirkningsprosesser ved områdereguleringer og detaljreguleringer. Prosesser blir gjennomført som skinnprosesser hvor innbyggerne i større grad blir informert og avvist enn lyttet og tatt hensyn til. Å lytte til innbyggerne gjennom medvirkningsprosesser innebærer nytenking for

mange. Nytenking er vanskelig.

Byene og tettstedene våre blir ikke mindre betydningsfulle i folks liv fremover. Utformingen av det sosiale miljø har stor betydning for folks liv, klima, kultur og stedets identitet og attraktivitet. Kommuner som på alvor setter innbyggernes interesser fremfor politikere og etaters egeninteresser, må sørge for kraftfull detaljmedvirkning i kommuneplaner.

Foruten by- og stedsutvikling på innbyggernes premisser, kan denne økte oppmerksomheten rundt kommuneplanen medføre at reguleringsplaner fra første stund blir utformet mindre kontroversielt. Det er fullt mulig å se for seg at innbyggere og utbyggere i langt større grad kan oppnå konsensus og prosessene i planetater og kommunestyre bli mindre arbeidskrevende og konfliktfylte.

Christian Sømme, medvirkningsombud (selvutnevnt)

Utgitt av KS ved heleiet selskap Kommunal Rapport A/S
Godkjent opplag: 6.769
 Godkjent av Fagpressens opplagskontroll
Pris totalabonnement (ukeavis og digital dagsavis): 3.490 eks mva
Trykk: Polaris Trykk
Retur: Kommunal Rapport P.B. 1940 Vika 0125 Oslo

Kommunal Rapport arbeider etter Vær Varsom-plakatens etiske normer. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale, bes kontakte oss. Klager i presseetiske spørsmål behandles av PFU.

Fagpressen

Sjefred./adm.dir. Britt Sofie Hestvik bsh@kommunal-rapport.no 951 45 480	Nyhetsleder Felicia Øystå felicia@kommunal-rapport.no 906 61 016	Debattredaktør Ragnhild Sved ragnhild@kommunal-rapport.no 932 87 840	Utviklingsredaktør Espen Andersen espen@kommunal-rapport.no 911 58 223	Markedsdirektør Fred Scharffenberg fred@kommunal-rapport.no 920 10 705	Salgssjef Eivind Sydtskov eivind@kommunal-rapport.no 913 00 045	Produktsjef Sebastian Munch sebastian@kommunal-rapport.no 984 53 563	Abonnementsansv. Wencke Røise wencke@kommunal-rapport.no 930 01 959	Fotojournalist Magnus K. Bjørke magnus@kommunal-rapport.no 926 02 648	Redaksjonell utvikler Andreas Røed andreas@kommunal-rapport.no 458 74 190
Journalist Jan Inge Krossli jan@kommunal-rapport.no 928 86 402	Journalist Tone Holmquist tone@kommunal-rapport.no 930 20 261	Journalist Marte Danbolt marte@kommunal-rapport.no 416 58 639	Journalist Berit Almendingen berit@kommunal-rapport.no 480 33 259	Journalist Hanne Wien hanne@kommunal-rapport.no 995 15 493	Journalist Britt Glovik britt@kommunal-rapport.no 911 78 694	Journalist Terje Lien terje@kommunal-rapport.no 902 86 413	Journalist Elin Svendsen elin@kommunal-rapport.no 917 34 715	Journalist Thomas Frigård thomas@kommunal-rapport.no 415 42 956	Journalist Anne Rodvang anne@kommunal-rapport.no 907 85 760

Uka på nett

Les mer på kommunal-rapport.no

HELSEKJØPSAK

Tapte krav mot Lenvik

Omsorgsfirmaet Bo og bistand AS fremmet et erstatningskrav til Lenvik kommune på 6,74 millioner kroner for brudd på reglene for offentlige anskaffelser i forbindelse med tildeling av kontrakt for kjøp av helsetjenester i 2013 og 2015.

Selskapet mente de ble påført et tap da kommunen inngikk kontrakt med Slåttebakken helse, et selskap der rådmannens sønn var involvert. Nå har Bo og bistand AS tapt saken i Senja tingrett. Retten slo fast at kommunen brøt reglene for offentlige anskaffelser i forbindelse med tildelingen av kontrakten, men at saken er foreldet.

KOMMUNEVALGET

Minst 16 med første kvinne

Minst 16 kommuner får nå sin første kvinnelige ordfører. Blant dem er Mona Vauger (Ap) i Hvaler. Hun tenker det er bra at damene blir respektert på den måten i Hvaler-samfunnet.

De øvrige kommunene er Birkenes, Bremanger, Grimstad, Levanger, Modum, Nordreisa, Rauma, Rendalen, Ringerike, Røst, Sel, Skiptvet, Tønsberg, Åseral og Åsnes.

Kommunal Rapports ordførers oversikt viser at det i denne perioden blir 121 kvinnelige ordførere, mot 229 mannlige. Dermed utgjør kvinnene 34 prosent av ordførerstokken.

Seks kommuner har ennå ikke avklart hvem som blir ordfører.

Jan Fridthjof Bernt er klar på at det ikke finnes lovhjemmel for å nekte folkevalgte å kontakte ansatte. FOTO: MAGNUS K. BJERKE

– Ulovlig å nekte folkevalgte kontakt med ansatte

Sist uke vedtok bystyret i Kristiansand nytt saksbehandlingsreglement, der det heter at «all kontakt mellom politikere og administrasjonen skal gå via kommunedirektøren eller den aktuelle direktør».

Professor emeritus Jan Fridthjof Bernt er klar på at et slikt påbud ikke holder vann juridisk.

– Ingen, heller ikke kommunestyret, kan forby folkevalgte eller andre borgere – å ta kontakt med tilsatte i administrasjonen. Kommunestyret har rett og slett ikke myndighet til å instruere de folkevalgte om hvem de skal snakke med, eller for den saks skyld om noe annet, skriver Bernt i en e-post til Kommunal Rapport.

Bernt er klokkeklar på at

kommunestyret heller ikke kan gi bestemmelser om hvem de tilsatte i administrasjonen kan snakke med.

– Også et slikt generelt inngrep i de tilsattes yrings- og kommunikasjonsfrihet er etter min oppfatning klart ulovlig. Det vil selvsagt være situasjoner der det vil kunne være uheldig at en tilsatt går ut med personlige meninger eller meddelelser om intern saksbehandling i saker der hun medvirker, men dette er en sak for den administrative ledelse å reagere på – som et ledd i *det løpende personalansvar*. Dette må i tilfelle vurderes fra sak til sak, og det er ikke kommunestyrets oppgave å gjøre dette, uttaler Bernt.

ARBEIDSFORHOLD

Arbeidstilsynet skal sjekke Oslo

Arbeidstilsynet vil åpne tilsyn med Oslo kommune etter at det ble avdekket 15.000 brudd på arbeidsmiljøloven. Det var NRK som avslørte bruddene, som skal ha skjedd i etaten for miljø og samferdsel siden 2016.

Det skal blant annet være snakk om brudd på hviletidsbestemmelser. Byråd Lan Marie Berg (MDG) har selv erkjent at brudd har funnet sted i alle etatene hennes.

Berg, som har det øverste ansvaret for etaten, har fått kritikk for håndteringen av lovbruddene, og kontrollutvalget har bestemt at Berg skal granskes.

PLEIE OG OMSORG

Ekstravakt brukte beboers visakort

En ekstravakt ved en pleieinstitusjon i Oslo tok imot og brukte en dement beboers visakort. I løpet av to dager gjorde han flere uttak i minibank og kjøpte klær. Totalt gjennomførte han uttak og kjøp for 143.576 kroner.

En stund senere ble mannen kjent med at beboeren hadde sagt at hun hadde mistet bankkortet sitt. Nå er mannen i 20-årene dømt til 60 timers samfunnsstraff for grovt uaktsomt bedrageri. Han er også dømt til å betale tilbake pengene han brukte. Han har tidligere sittet 17 dager i varetekt.

FOTO: LYNEN KOMMUNE

Velgerne har stemt på Dan Håvard Johnsen som ordfører, og det har de også fått. Men i en bedre utgave

Dan Håvard Johnsen, som meldte seg inn i Sp ni dager etter konstituering

VINDKRAFT

KS-leder: Klokt å skrote vindkraft-ramme

KS-leder Gunn Marit Helgesen mener det var klokt å skrote forslaget til nasjonal ramme for vindkraft på land, slik regjeringen annonserte i forrige uke.

– Høringen har vist at motstanden mot vindkraftutbygginger på land er stor og økende. Den har også vist at mer statlig styring av lokalisering av vindkraftanlegg ikke er veien å gå. Som KS påpeker i sin høringsuttalelse, har systemet for behandling av vindkraftsaker store mangler, sier Helgesen i en pressemelding.

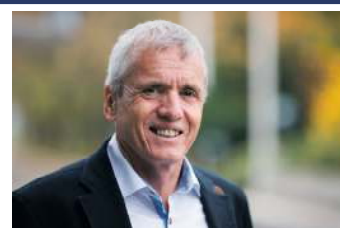
Helgesen mener at Norge i stedet trenger et eget lovutvalg for vindkraftsaker.

ANNONSE

- God digitalisering krever at vi tenker nytt. Da er det kanskje ikke nok at vi flytter skjemaet fra papir til skjerm - kanskje er skjemaet unødvendig?
- God digitalisering kan fjerne byråkratiet for leger, lærere, håndverkere og de fleste andre – og gi bedre tjenester.
- God digitalisering gjør norske bedrifter mer konkurransedyktige. Spesielt mindre bedrifter kan hente store gevinster.
- Boken *God digitalisering* er basert på en grundig forståelse av teknologien og forklarer hvorfor førerløse biler, kunstig intelligens og «big data» ikke uten videre kan tas i bruk overalt, og tilsvarende, hvorfor Norge snart vil bli et kontantfritt samfunn.
- Les om fallgruver og muligheter i *God digitalisering*. Boken gir deg konkrete eksempler på hvordan en kan lykkes i den vanskelige digitaliseringsprosessen.

CAPPELEN DAMM AKADEMISK www.cda.no

Professor Kai A. Olsen har lang erfaring som forsker og foreleser i informatikk, og som utvikler og IT-rådgiver for næringslivet. Han er en mye brukt foredragsholder. Kontakt ham på: kaiandrolsen@gmail.com